

Alb. 158-323

NOTARIS-BENOEMINGEN

MET BETREKKING TOT DEN

GODSDIENST,

BENEVENS

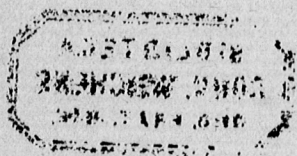
Statistische Tabellen.

DOOR

Mr. Henzi Wiegman.

De opbrengst van dit werkje komt ten bate der armen.

NOTARIS-BENOEMINGEN

MET BETREKKING TOT DEN

GODSDIENST,

BENEVENS

Statistische Tabellen.

DOOR

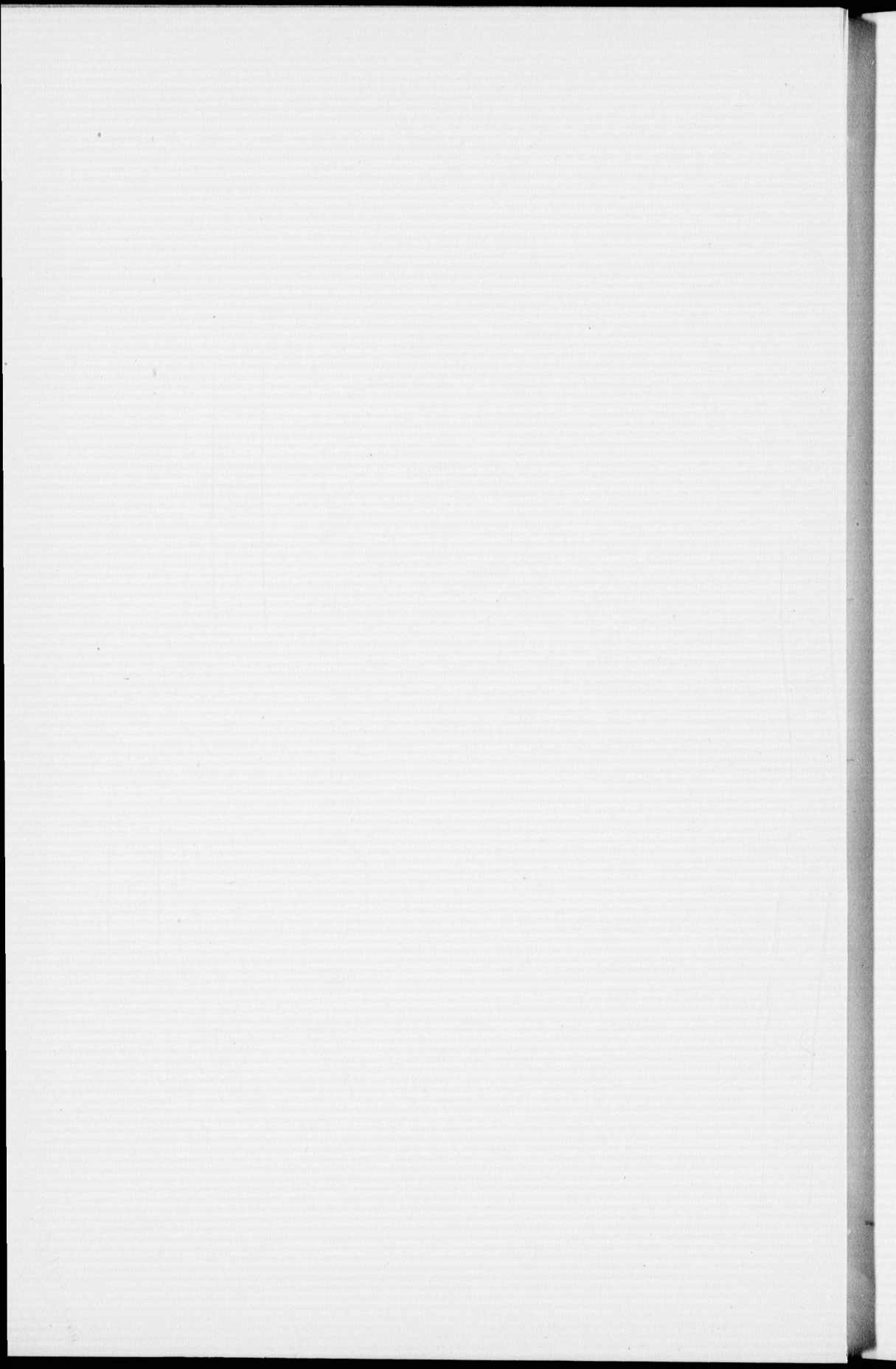
M^r. Henzi Wiegman.

De opbrengst van dit werkje komt ten bate der armen.

AMSTERDAM.

(C. L. VAN LANGENHULJSEN, Uitgever.)

Ieder Nederlander is tot elke landsbediening
benoembaar.

Grondwet, art. 5.

De belijders der onderscheidene godsdiensten
genieten allen dezelfde burgerlijke en burger-
schapsregten en hebben *gelijke* aanspraak op
het bekleeden van waardigheden, ambten en
bedieningen.

Grondwet, art. 169.

Vóórdat ik overga tot mijne beschouwing, naar aanleiding der
bestaande verhouding tusschen het getal der katholieke en niet-katho-
lieke notarissen in Nederland, laat ik een enkel woord voorafgaan over
de statistische tabellen, waarbij die verhouding wordt geconstateerd; over
hare wijze van bewerking, en de wettelijke beginselen, die aan hare
samenstelling ten grondslag liggen.

Drieëntwintig van die tabellen bevatten voor iedere gemeente,
voor ieder kanton en voor ieder arrondissement het bevolkingscijfer,
naar de uitkomsten der 6^e tienjarige volkstelling in het Koninkrijk
der Nederlanden op den 31^{en} December 1879, en het aantal notaris-
sen en derzelver namen, onderscheiden in Katholieken en niet-Katho-
lieken ¹⁾.

Aan die 23 tabellen zijn nog 2 andere toegevoegd; een
daarvan bevat eene „recapitulatie” van het bevolkingscijfer van ieder
arrondissement en van het aantal der benoemde notarissen, die in
ieder arrondissement ter plaatse bevoegd zijn; de andere geeft, bij
wijze van aanhangsel, een overzicht van de gezindten der notarissen,

¹⁾ Katholiek aangeduid met een +
niet-Katholiek aangeduid met een —

welke onder het tegenwoordig Ministerie zijn benoemd en van die der notarissen, in wier plaats de nieuw benoemden zijn aangesteld.

De verdeeling in arrondissementen, die aan deze statistiek ten grondslag ligt, vindt haar oorzaak in het bij de Wet op het Notarisambt aangenomen beginsel omtrent „de plaatselijke bevoegdheid van den notaris” ¹⁾.

Hoewel de persoon, die de wettelijke vereischten in zich vereenigt om tot notaris te worden benoemd, voor het geheele Rijk benoembaar is, zoo krijgt hij, als notaris, toch nièt de bevoegdheid, om over het *geheele* Rijk de notariële praktijk uit te oefenen. Behalve eene standplaats, wordt hem ook een *gedeelte* van het Rijk, een zoogenaamde ambtskring, aangewezen, waarbinnen hij, maar daar ook alléén, als notaris werkzaam kan zijn.

De grens dier plaatselijke bevoegdheid valt samen met die van het arrondissement, waarbinnen de standplaats is gelegen.

Buiten dien plaatselijk bepaalden ambtskring houdt de notaris als 't ware op, notaris te zijn.

Naar aanleiding van de wijzigingswet van den 9^{en} April 1877, waardoor het aantal arrondissementen (sedert bepaald op 23) en kantons aanmerkelijk is ingekrompen en waardoor diensvolgens hunne grenzen gedeeltelijk zijn verlegd en uitgebreid, heeft echter eene overgangsbepaling eene uitzondering toegelaten op het hierboven genoemde beginsel van beperking der bevoegdheid van den notaris binnen de grens van het arrondissement, waarin de standplaats is gelegen. Zij steunt op de overweging, dat de notarissen, die in 1877 in het bezit waren eener goede praktijk, door de veranderde indeeling der arrondissementen verhinderd zouden worden die praktijk voortdurend uit te oefenen.

Men wilde zoogenaamde „verkregen rechten” eerbiedigen.

Vandaar hare bepaling, dat de notarissen, aangesteld vóór het in werking treden dezer wet, dus vóór den 15^{en} Mei 1877, onverminderd hunne bevoegdheid in den geheelen omtrek van het nieuwe arrondissement, tevens bevoegd zouden blijven hunne bediening uit te oefenen in den geheelen omtrek van het voormalig arrondissement, waarin hunne standplaats was gevestigd.

¹⁾ Wie met het zoogenaamd „ressort” van den notaris nader kennis wil maken, verwijs ik naar mijn Academisch proefschrift, getiteld: „De plaatselijke bevoegdheid van den notaris”, Amsterdam, 25 Mei 1884 — waarin het onderwerp in zijne historische ontwikkeling, sinds het Plakkaat van den 21en Maart 1524 van Keizer Karel V, wordt beschouwd en waarbij — met behoud nochtans van de standplaats — de wenschelijkheid wordt betoogd van de opheffing van het ressort; waardoor alleen de grens van het Rijk de grens zou worden van de plaatselijke bevoegdheid van den notaris.

Op hen, die na dien datum tot notarissen zijn aangesteld, is derhalve die uitzonderingsbepaling *niet* van toepassing.

Met het oog nu op den tijdelijken aard dier uitzondering, die sedert 1877 reeds veel van hare uitwerking heeft verloren en bijkans bij iedere vacatuur in hare toepassing wordt beperkt, heb ik dan ook gemeend, haar bij de indeeling dezer statistiek buiten aanmerking te kunnen laten.

Heeft het notariaat, zooals de historie ons leert, zijn aanzijn aan de maatschappij en hare behoeften te danken, dan ligt ook het voldoen aan die maatschappelijke behoeften in de roeping van het notariaat.

Dit werd dan ook door den Wetgever van 1842 zoo begrepen, toen hij bepaalde, dat aan iederen notaris, bij het besluit zijner benoeming, eene bepaalde „standplaats” zou worden aangewezen, met de verplichting aldaar zijn werkelijk en gestadig verblijf te houden. Daarmede heeft men althans getracht, het publiek de gelegenheid te geven om bij voorkomende gelegenheden notariële hulp te erlangen.

Deze standplaatsen nu worden, met uitzondering van de steden, welke uit meer dan één kanton bestaan, zoodanig over het geheele arrondissement verdeeld, dat er ten minste 2 notarissen in ieder kanton gevestigd zijn.

Ter verkrijging van een juist overzicht van den notariëelen toestand van ons land, heb ik de arrondissementen kantongewijs behandeld, met uitzondering natuurlijk van de steden Amsterdam en Rotterdam, de eenige, welke uit meer dan één kanton bestaan.

Evenals de benoeming tot notaris, met aanwijzing van eene bepaalde standplaats, door den Koning geschiedt, bepaalt deze ook, bij een reglement van algemeen bestuur, het maximum van het getal notarissen, hetwelk voor ieder arrondissement kan worden aangesteld, des echter, dat het getal in geen arrondissement meer zal kunnen bedragen dan één notaris op de 4000 zielen.

Na 1842, na het inwerking treden van de wet op het Notarisambt, heeft de Regeering, naar aanleiding van de tienjarige volkstellingen, gemeend, telkens — met uitzondering van de volkstelling op 31 December 1879 — het maximum in overeenstemming te moeten brengen met de verkregen resultaten; laatstelijk bij K. B. van den 1^{en} September 1877.

Na deze korte uiteenzetting der wettelijke bepalingen betreffende de benoeming en het getal der notarissen, de notaris-standplaats en de plaatselijke bevoegdheid van den notaris, kom ik meer rechtstreeks tot het onderwerp, dat ik mij ter bespreking heb voorgesteld: tot de notaris-benoemingen met betrekking tot den godsdienst.

„Ieder Nederlander” — zegt art. 5 der Grondwet — „is tot elke landsbediening benoembaar.” Daaruit volgt nog niet, dat iedere Nederlander, *omdat* hij Nederlander is, tot notaris kan worden benoemd; alleen hij, die bewijzen van kennis en bekwaamheid heeft afgelegd, kan daarvoor in aanmerking komen. Maar heeft men eenmaal het radicaal van candidaat verkregen en beantwoordt men overigens aan de bij de Wet op het Notaris-ambt gestelde vereischten, dan is ieder candidaat-notaris bevoegd, om tot notaris te worden benoemd.

Zijne godsdienstige overtuiging mag dan op die *bevoegdheid* geen invloed uitoefenen.

Maar volgt uit het in art. 169 der Grondwet neergelegd beginsel, n.l. dat de godsdienstige overtuiging van den candidaat-notaris geen invloed mag uitoefenen op diens *bevoegdheid* om tot notaris te worden benoemd, nu ook, dat de godsdienst aan notaris-benoemingen geheel vreemd moet blijven?

Zij, die op deze vraag een bevestigend antwoord plegen te geven en daarbij een beroep doen op de beide aangehaalde artikelen onzer Grondwet, houden, naar mijne meening, geen of althans te weinig rekening met het historisch verleden; met den tijd waarin, en de tijdsomstandigheden, waaronder die artikelen zijn ontstaan. — Een fout, een grove fout voorwaar! van hem die het onderneemt, dergelijke wetsartikelen te interpreteren. Eenmaal losgerukt van hun historisch verleden, moest de interpretatie der bewuste artikelen tot verwarring van begrippen leiden en tot conclusies, ten eenenmale in strijd met de bedoeling onzer Grondwet.

Om het beginsel van art. 169 der Grondwet in zijne juiste historische beteekenis weer te geven, moet men een terugblik slaan op de maatschappelijke verhouding der burgers vóór 1798, het jaar van de zoogenaamde emancipatie der Katholieken.

Dat beginsel werd, in art. 20 van de „Algemeene Beginselen” der Staatsregeling van 1798, volgenderwijs weergegeven: „Geene burgerlijke voordeelen of nadeelen zijn aan de belijdenis van eenig Kerkelijk Leerstelsel gehegt.”

Vóór 1798, toen men nog zuchtte onder den loodzwaren druk der Plakkaten, was dat geheel anders.

Niet *alle* burgers, maar alleen zij, die tot de heerschende Staatskerk behoorden, genoten de voordeelen; werden, met uitsluiting van bijna ieder ander, benoemd tot openbare ambten en bedieningen.

Men wilde voortaan geen Staatskerk meer.

Hoewel verschillend in de omschrijving, bleef het beginsel, dat een *bepaalde* godsdienst den belijder noch tot eenig voor-, noch tot eenig nadeel kon strekken, in de Staatsregelingen van 1801 en 1805 en in de constitutioneele wetten van 1806, op uitdrukkelijke wijze, gehuldigd.

Een waarborg nu te geven tegen *uitsluiting* van den sollicitant *uit hoofde zijner godsdienstige overtuiging*, was ook de grondgedachte der bepalingen van art. 134 van de Grondwet van 1814 en van art. 192 van de Grondwet van 1815, waarvan de grondwetgevers van 1840, 1848 en 1887 niet zijn afgeweken.

En wanneer dan art. 169 onzer Grondwet bepaalt, dat de belijders der onderscheidene godsdiensten *gelijke* aanspraak hebben op het bekleeden van waardigheden, ambten en bedieningen, dan mag ook op de godsdienstige belijdenis van den sollicitant alleen in diën zin niet worden gelet, dat aan de belijders van een *bepaalden* godsdienst, *ter wille van dien godsdienst*, bij notaris-benoemingen, een *pré* worde gegeven.

En hoe nu is dit beginsel toegepast?

Op die vraag zal onze oud-Minister Mr. J. Heemskerk Azn, in zijn bekend werk: „De praktijk onzer Grondwet,” op blz. 85, deel II, ons het antwoord geven: „Het zou ongerijmd zijn te ontkennen, dat het zuivere grondwettige beginsel van gelijk recht voor allen nog weinig in de zeden is doorgedrongen, en dat de meerderheid der bevolking — het was het jaar 1881, waarin dit geschreven werd --- voortdurend beducht is voor het geven van een belangrijk aandeel in het Staatsbestuur aan Catholieke medeburgers. Ieder minister, die zelfs de billijkste en gematigdste verlangens van die zijde wil bevredigen, moet tegen den stroom oproeijen en heeft met onwil en hinderpalen te worstelen bij de groote meerderheid van hen die hij hoort en raadpleegt.”

Maar dan ligt in het bovenbedoelde grondwettelijke beginsel, waarvan Mr. Heemskerk getuigt, dat het nog weinig in de zeden van het Nederlandsche volk is doorgedrongen, nog volstrekt niet opgesloten, dat de godsdienst aan notaris-benoemingen geheel vreemd moet blijven.

Niet, dat de godsdienst in het algemeen, *à priori* en *per se*, iemand meer of minder geschikt maakt tot het uitoefenen van ambten en bedieningen — geenszins! maar daaruit volgt nog niet, dat er, onder zekere omstandigheden, geen betrekkingen kunnen voorkomen, waarbij de geloofsbelijdenis van invloed is op den werkkring van den

te benoemen persoon, waardoor de belijder van den eenen de voorkeur verdient boven dien van den anderen godsdienst.

Krachtens hun natuur, zijn er ambten en betrekkingen, die hunne bijzondere eischen stellen.

Want wie zou, met een beroep op de bepaling van artikel 169 der Grondwet, de handelwijze van een kantonrechter willen afkeuren, die, bij het voorzien in eene voogdij, aan den belijder van den godsdienst waarin de minderjarige door zijne ouders is opgevoed, de voorkeur geeft boven dien van een anderen godsdienst, omdat hij, *ook met het oog op den godsdienst*, de benoeming van genen het meest in het belang acht van den minderjarige, wiens opvoeding voortaan aan de zorgen van den voogd zal zijn toevertrouwd, om, naar best vermogen, de taak der ouders te vervangen?

Waarom — om nog een voorbeeld te noemen — zal de voogdij van een minderjarigen Koning, niettegenstaande de grondwetgever met zijne bepaling van artikel 5 de uitsluiting der vroegere „bevoorrechtiging wegens rang of geboorte” waarschijnlijk op het oog heeft gehad, wel altijd worden opgedragen aan *aanzienlijke* Nederlanders? Omdat die betrekking hare bijzondere eischen heeft en het voorgestelde doel: de opvoeding van een Koningskind, niet of niet voldoende zou worden bereikt, indien die gewichtige taak werd toevertrouwd aan personen, die hunne eigene opvoeding op *straat* hebben opgedaan.

De grondwetgever van 1887 heeft dan ook gemeend uit artikel 35 der Grondwet van '48 de bepaling: „Zoolang de Koning minderjarig is staat hij onder voogdij van eenige leden van het koninklijk Huis en eenige *aanzienlijke* Nederlanders” gerust te kunnen weglaten als iets, dat van zelf spreekt en dat in de werkelijkheid wel altijd zoo zal zijn en blijven.

Wie dan uit de artikelen 5 en 169 onzer Grondwet, doelende op de gelijkheid ten opzichte van rang of geboorte en ten opzichte van den godsdienst, wil bewijzen, dat men bij het begeven van ambten en betrekkingen, onder welke omstandigheden ook, rang of geboorte noch godsdienst in aanmerking mag nemen, bewijst te veel en streeft zoodoende het doel van de Grondwet voorbij.

En waarom — om nu op notariëel terrein te komen — is er tot heden dan geen grondwettig bezwaar gevonden in al die bepalingen van de wet op het Notaris-ambt, waarbij onderscheid wordt gemaakt in leeftijd, bewijzen van bekwaamheid en zedelijkheid; in de bepalingen omtrent cumulatie van het notariaat met andere ambten en het uitoefenen van beroepen gelijktijdig met het notariaat? En toch — let

wel! — sluiten die bepalingen aan vele Nederlanders den weg af tot het notariaat, niettegenstaande artikel 5 der Grondwet zegt: „Ieder Nederlander is tot *elke* landsbediening benoembaar”

Op deze en dergelijke vragen geeft het gezond verstand eenvoudig het antwoord.

En wat zou er nu tegen zijn, zoo de Minister van Justitie, ter vervulling eener notaris-vacature voor eene in hoofdzaak protestantsche streek, een Protestant aan den Koning voordroeg?

Het is waar, dat de tijd, waarin de Staat het notariaat met *uitdrukkelijke uitsluiting der Katholieken*, alleen voor de leden van *zijn*e Kerk reserveerde, thans voorbij is; het is waar, dat een Protestant behoorende tot die oude Staatskerk, thans niet meer *als zoodanig* en *alleen om die reden* benoemd mag worden; het is waar, dat voor den Staat iedere godsdienst, het zij men protestant, israëliet of katholiek is of van welke godsdienstige overtuiging ook, volmaakt hetzelfde moet zijn en dat dus de godsdienst, *als godsdienst*, voor den Staat geen reden meer mag zijn van *voor- of achteruitzetting* van den candidaat-sollicitant *uit-hoofde zijner godsdienstige overtuiging* — maar dit alles heeft immers ook met eene benoeming van een *Protestant* tot notaris in eene streek met eene in hoofdzaak *protestantsche* bevolking niets gemeen!?

Dezelfde reden die hier bestaat om bij eene notaris-vacature voor eene protestantsche streek een Protestant, zou ook bestaan om b v. voor eene *katholieke* streek, een *Katholiek* aan den Koning voor te dragen.

Dit is zoo klaar als de dag en zelfs bevattelijk voor een kind, zou men zeggen.

En toch zij men, waar van den katholieken godsdienst sprake is, niet te voorbarig en zeker niet te optimistisch in zijn oordeel.

Nog onlangs leverde de *Arnhemsche Courant* een merkwaardig staaltje... tot leering.

Wat was het geval!?

De benoeming van den heer H. J. Weve, den 10en Juni l.l. tot notaris te 's-Gravenhage, viel naar het scheen, niet in den smaak van den schrijver van de „Brieven uit de Hofstad.”

Men moet weten, de heer Weve was, schrik toch vooral niet! ...katholiek en werd benoemd tot notaris ter standplaats 's-Gravenhage, waar, vóór zijne benoeming, 18 niet-katholieke en 4 katholieke notarissen hunne standplaats hadden, met eene bevolking van 78672 niet-Katholieken en 34788 Katholieken.

Door den vernuftigen schrijver werd ontdekt, dat er punten van verschil, maar ook punten van overeenkomst bestonden tusschen de be-

noeming van den 16^{en} Maart 1888 van den heer W. E. van Berckel tot notaris te Delft en die van den heer H. J. Weve tot notaris te 's-Gravenhage.

Hij schrijft: „Ik zou de stemming van de haagsche wereld onvolledig wedergeven, wanneer ik de klacht niet vermeldde, die hier over den minister van Justitie aangeheven wordt wegens de benoeming van een haagschen notaris. In plaats van een kort geleden gestorven haagschen notaris, die een halve eeuw geleden zijn vader had opgevolgd, is niet benoemd diens zoon, die de vereischte ancienniteit als candidaat-notaris bezat, maar een andere candidaat, ook wel Hagenaar, ook wel van voldoende ancienniteit, maar katholiek. Nu keurt men in de eerste plaats af, dat de minister den zoon van den overledene niet ter benoeming heeft voorgedragen, en in de tweede plaats, dat hij ter opvolging van een overleden protestantschen notaris een Katholiek voorgedragen heeft. Ge zult zeggen, dat de minister van Justitie zich op deze beide punten met glans en glorie verdedigen kan. In de eerste plaats kan hij zich beroepen op de veelvuldige en niet ongegronde klachten over de zoogenoemde erfelijkheid van de notariaten, die eischt dat de vader altoos door den zoon wordt opgevolgd; ten tweede kan de minister zeggen: Volgens artikel zóóveel van de Grondwet (wanneer dat er ten minste nog in staat) mag ik niet naar het kerkgenootschap vragen, maar ik acht het billijk, de kandidaten ter benoeming voor te dragen naar ancienniteit. Dit zou zeker zeer mooi klinken en de klachten doen verstommen. Maar er is een kleine mikmak in de zaak, die aan deze beweegredenen veel waarde ontrooft. Eenige maanden geleden deed zich te Delft een dergelijk geval voor: een notaris overleed, nalatende een zoon-candidaat, naar ancienniteit uitermate jong, en die veel oudere kandidaten tot mede-sollicitanten had. Toch droeg de minister van Justitie den zoon ter benoeming voor. Hier werd juist het tegenovergestelde gedaan als in Den Haag: de erfelijkheid van het notariaat gehandhaafd ten koste der ancienniteit. Slechts in één opzicht bestond er een groot verschil tusschen het delftsche en het haagsche geval. De daar overleden notaris was katholiek, de haagsche protestant en de eenige overeenkomst tusschen de twee benoemingen was, dat in beide gevallen een geloofsgenoot van den minister van Justitie benoemd werd. Het is nu geraden, over het bewuste artikel van de Grondwet maar te zwijgen.”

Tot zoover de aan de *Arnhemsche Courant* verbonden brieven-schijver, die het heusch niet kon helpen, dat hij bij zijne redeneering zoo jammerlijk den aap uit de mouw liet kijken.

In de eerste plaats werd de voordracht ter benoeming van den heer van Berckel niet gedaan door den heer Ruijs van Beerenbroek, doch

door diens ambtsvoorganger, den heer Du Tour van Bellinchave, dus niet door een katholieken, maar door een protestantschen Minister; en in de tweede plaats schemerde het den schrijver zoozeer voor den geest, dat hij niet eens wist of het artikel, doelende op de gelijkheid ten opzichte van den godsdienst nog een grondwetsartikel was, — laat staan dat het hem gelukt zou zijn den zin daarvan te vatten

Hoe treurig, niet waar?

Treurig, omdat hieruit weêr voor de zóóveelste maal blijkt, dat er nog zoo velen gevonden worden, wier verstand, reeds bij de gedachte alleen aan godsdienst, beneveld raakt door eene onzuivere opwelling van het hart, die men onedelen hartstocht noemt. Door dezulken schijnt dan ook maar niet begrepen te kunnen worden, dat, b.v. in eene protestantsche streek, de protestantsche candidaat-notaris niet zou worden benoemd, *omdat* hij protestant is, maar omdat hij, protestant zijnde, in eene protestantsche streek *beter* op zijne plaats is dan b.v. een katholieke notaris.

Nog moet ik de aandacht vestigen op een ander punt, dat bij de bespreking van notaris-benoemingen met betrekking tot den godsdienst, zoo licht aanleiding geeft tot verwarring van begrippen en doorgaans de zaak, waar het eigenlijk op aankomt, op den achtergrond dringt; ik bedoel de ancienniteit van den nieuw-benoemde, als candidaat-notaris.

Hiertoe laat ik den alleszins kundigen redacteur van het „Weekblad voor Notaris-ambt en Registratie” den heer Mr. M. W. F. Treub, advocaat en privaatsdocent voor notariaat en fiscaalrecht aan de Universiteit van Amsterdam, aan het woord. ¹⁾ „Uit verschillende benoemingen van den laatsten tijd is gebleken, dat onder het tegenwoordige ministerie, bij de beantwoording der vraag aan welken der sollicitanten een opengevallen notariële standplaats behoort te worden toevertrouwd, niet uitsluitend op ancienniteit wordt gelet. Wie dit moge afkeuren, wij niet. Ancienniteit kan wel *een* maatstaf zijn, maar het mag niet *de* maatstaf bij de benoeming wezen. Waar de geschiktheid van twee sollicitanten gelijk is, achten ook wij het billijk dat hij het wint, die het langst gewacht heeft.

„Maar een groot aantal dienstjaren bij gelijke geschiktheid den doorslag te laten geven, is heel iets anders dan in den langen diensttijd een kenmerk, een maatstaf van geschiktheid te zien.

„Natuurlijk willen wij hiermede niet te kennen geven, dat naar ons gevoelen practische vorming voor den notaris niet noodig is. In

¹⁾ Nr. 1014 van het genoemde Weekblad van den 2en Juni 11.

het minst niet: maar voor die practische vorming is een werkzaamheid van enkele jaren voldoende. Niemand toch zal in ernst beweren, dat een sollicitant die 15 jaren candidaat is moet voorgaan boven een candidaat van 6, 8 of 10 jaren, omdat de eerste meer practische bedrevenheid heeft, dan de laatste. Hij die in 4 of 5 jaren geen voldoende practische bedrevenheid weet te verwerven, verwerft haar in 20 jaren ook niet.

„Hadden de benoemingen in het notariaat ten doel zoo geleidelijk mogelijk opruiming te brengen in het overgrootte getal candidaat-notarissen, aan de ancienniteit der sollicitanten zou inderdaad een alles overwegende invloed toekomen; maar dit doel hebben die benoemingen niet en mogen zij niet hebben. Het bezit van het diploma van candidaat-notaris geeft geen *aanspraak* op benoeming, het is slechts een der vereischten van *benoembaarheid*.

„Voor al in den tegenwoordigen tijd, nu het notariaat in de achting van het publiek, hetzij dan te recht of ten onrechte, zoozeer is gedaald, moet de vraag: „wie is de oudste?” ver achterstaan bij de vraag: „wie is de geschiktste?””

Wanneer men nu den notaris beschouwt, niet enkel in zijn wettelijk karakter, maar in dat waarin hij zich in het dagelijksch leven aan ons voordoet, als den gewilden raadsman in de teederste familie aangelegenheden, wiens werkkring zoozeer in het familieleven en in dat van het individu ingrijpt, kan dan een persoon, wiens levensbeschouwing zoo geheel en al afwijkt van die der bevolking in wier midden en in wier belang hij tot notaris is aangesteld, wel beschouwd worden als de geschiktste, de meest gewenschte, als de rechte man op de rechte plaats, ter uitoefening van dat gewichtige aan hem toevertrouwde ambt?

Ook de genoemde redacteur van het „Weekblad voor Notaris-ambt en Registratie” — zeker voor niet-Katholieken een onverdacht getuige — geeft op deze vraag een ontkennend antwoord.

Naar aanleiding van de benoeming van den heer J. H. A. Loeff tot notaris te Drunen, met eene bevolking van 2745 Katholieken en 78 niet-Katholieken, schreef de Tilburgsche Courant van den 30^{en} Mei ll. o.a. „Wat men tot dusverre onder de liberale ministeries niet had kunnen verkrijgen is dezer dagen geschied, nl. de benoeming van een Katholiek bij een protestantsche vacature, in een geheel katholieke streek in Noord-Brabant. Dikwijls is er opgewezen, dat de Katholieken bij de benoeming in landsbetrekkingen stelselmatig worden geweerd, zoodat van deze verandering ten goede mag melding gemaakt worden.”

Het bovenstaande werd overgenomen in n°. 1015 van het genoemde Weekblad, waarop door den heer Mr. Treub de volgende commentaar werd geleverd: „De hoofdstrekking daarvan zal over het algemeen wel weinig tegenspraak vinden. Tot het uitoefenen van het notariaat in katholieke streken zijn katholieke kandidaten — *ceteris paribus* — het meest geschikt, het is dus in het welbegrepen belang van het publiek en het notariaat hun de voorkeur te geven boven hunne niet-katholieke mededingers. Om dezelfde reden behoort in een protestantsche streek een protestantsch candidaat een schreefje voor te hebben.”

Natuurlijk mag, bij notaris-benoemingen, het voorkeur-geven aan een Protestant of liever aan den belijder van welken godsdienst ook, niet meer zijn, zooals vroeger, *doel*, uitsluitend om den *belijder* van den godsdienst te bevoordeelen, maar, met het oog op de plaatselijke omstandigheden, slechts *middel*, om het doel, dat met het *ambt* wordt beoogd, *beter* te kunnen bereiken.

Dat er ook nog andere redenen bestaan, waarom bij *benoemingen* op den godsdienst wel gelet mag worden, zou men kunnen afleiden uit de woorden van den heer van Eck, door hem in de Kamerzitting van den 18° November 1871 uitgesproken: „Vooraf wil ik in het algemeen opmerken, dat ik mij vereenig met de uitdrukking, zooals men die van den Minister (Minister van Justitie, den heer Jolles) heeft aangehaald, dat hij in de eerste plaats zal letten op de geschiktheid, maar dat hij bij gelijke geschiktheid ook wel zal letten op den godsdienst, *opdat er geen onderdrukking van de minderheid plaats hebbe* (ik cursiveer). Op dit punt mag, geloof ik, wel gelet worden, en — het is nog altijd het niet-katholieke Kamerlid van Eck, dat aan het woord is — en als eene minderheid zich kwam beklagen, zou ik bij gelijke geschiktheid op hare belangen letten. *Vooraf moet eene meerderheid zorgen, dat eene minderheid niet onderdrukt worde.*” ¹⁾

Nu moet men weten, dat de Kamerleden, de heeren Zinnicq Bergmann, Haffmans, Heydenrijck, van der Does de Willebois en van Nispen tot Sevenaer, die tot de zoogenaamde minderheid behoorden, bij die gelegenheid, zij 't dan ook op verschillenden toon, achtereenvolgens klachten hadden doen hooren over het achterstellen van de Katholieken in ambten en betrekkingen.

En die klachten werden door statistische tabellen genoegzaam gestaafd.

¹⁾ Ik cursiveer en voeg er bij, dat in 1871 de liberalen de meerderheid hadden — de meerderheid in het Wetgevend Lichaam.

Nu zou men meenen, dat men ten minste het feit erkende, dat inderdaad het verschil zóó groot was, dat er eene wanverhouding bestond. En toch, misgedacht!

Daar ik echter niet gaarne iemand den lof (!) onthoud, die hem toekomt, moet ik er terstond bijvoegen, dat het, buiten de Kamer, het „Algemeen Handelsblad” was — het Handelsblad nl. van 1871 — dat de destijds bestaande onevenredigheid tusschen Katholieken en niet-Katholieken bij het bekleeden van openbare betrekkingen, van welken aard ook, volmondig toegaf, en in zijn artikel, getiteld: „Verdraagzaamheid,” naar aanleiding van het in de Tweede Kamer gevoerde debat, o. a. schreef: „Die er het woord over voerden (die van de liberale partij nl.) spraken allen in dien zin, alsof de onevenredigheid, waarover geklaagd werd, niet bestond of stelden op den voorgrond, dat naar de godsdienstige gezindheid bij benoemingen niet of slechts als bijkomende omstandigheden mag gelet worden. Niemand hunner erkende het juiste en rechtmatige van de bewering der katholieke leden”. En een weinig verder: „Dat er onevenredigheid bestaat tusschen Katholieken en niet-Katholieken bij het bekleeden van openbare betrekkingen, van welken aard ook, is ontegenzeggelijk, wanneer men op de verhouding der bevolking let. Geschiktheid is echter de eenige maatstaf, die in aanmerking mag komen, maar ook al let men alleen op dien maatstaf, dan valt de rekening ten nadeele der Katholieken uit. *Het is immers niet aannemelijk, dat de geschiktheid tusschen de belijders der verschillende gezindheden zoozeer uiteenloopt als de statistiek der benoemingen zou aanwijzen.*” (Ik cursiveer.)

Zoodra er van benoemingen sprake is, wordt die „geschiktheid” — want daar komt het immers maar op aan? — in hare volle lengte uitgemeten en is in den mond der niet-Katholieken schering en inslag.

Naar aanleiding hiervan, deed de heer Haffmans dan ook, in de Kamerzitting van den 20ⁿ November 1872, als 't ware, de verzuchting hooren: „Ik hoop niet dit jaar afgescheept te worden met de phrase, die ten vorige jaar tegen mij gerigt werd, toen het heette: „Ik let alleen op de geschiktheid.” Ik heb toen reeds aangetoond hoe rekbaar dat begrip van geschiktheid is.... Het is eene quaestie van louter appreciatie en de beslissing over de geschiktheid kan niet vreemd blijven aan gunst of ongunst. En inderdaad, ik vraag: Wanneer men het geluk heeft tot de vrienden te behooren: Wie is er dan ongeschikt?”

Bij het onderwerp, dat ons thans bezig houdt, kan gelukkig! een

dergelijk onvruchtbaar debat, hetwelk de gemoederen van weerszijden onaangenaam moet stemmen, verder buiten beschouwing blijven; alleen moet ik er nog op wijzen, dat de voor bekwaamheid en wetenschappelijke kennis gestelde vereischten van het notaris-Staatsexamen voor een *ieder* gelijk zijn, en dat iedere candidaat-sollicitant, wil hij in aanmerking kunnen komen, eene schriftelijke verklaring van een notaris moet overleggen, waaruit blijkt, dat hij minstens 2 jaren in de notariële practijk is werkzaam geweest.

Bijna 20 jaren zijn verlopen sedert men, met statistische tabellen, de aandacht der Regeering op dit belangrijk vraagstuk der benoemingen heeft gevestigd, en wel naar aanleiding van de door de Redactie van de „Maasbode” openbaar gemaakte „Statistieke tabellen ter bepaling der verhouding tusschen het getal der Katholieke en niet-Katholieke ambtenaren in Nederland, tegen het einde van het jaar 1871,” eerst in de kolommen van haar blad en een weinig later, in 1872, in een afzonderlijk te Rotterdam bij C. W. van Belle uitgegeven boekdeeltje van 103 bladzijden druks, waarvan ik op het oogenblik een exemplaar voor mij heb liggen.

Reeds bij den eersten oogopslag ziet men het groote verschil tusschen onze statistiek en die van 1871, rubriek „notarissen,” welke laatste in meer dan één opzicht verouderd en daardoor, tot op zekere hoogte, onbruikbaar geworden is. Vooral de hierboven besproken wet omtrent de rechterlijke indeeling van ons land, die het aantal arrondissementen van 34 tot op 23 heeft verminderd, heeft aan die statistiek, van het oogenblik als ’t ware af, dat die wet in werking trad, haar waarde bijna geheel ontnomen. Wil men, met eenige juistheid althans, de verhouding aantoonen tusschen de gezindten der notarissen en tusschen die der bevolking, in wier midden zij tot notaris zijn aangesteld, dan moet eene met dat doel samengestelde statistiek de *arrondissementsverdeeling* van ons land tot grondslag hebben. Ook de *bevolking* dus moet arrondissementsgewijs worden ingedeeld. En ten opzichte van de indeeling der bevolking heeft onze statistiek, in vergelijking met hare voorgangster, eene wijziging en tevens eene belangrijke uitbreiding ondergaan. Niet alleen het bevolkingscijfer van ieder arrondissement *in zijn geheel*, maar ook dat van ieder kanton en dat van iedere gemeente, waaruit een arrondissement is samengesteld, is daarbij opgenomen. Mocht dan soms een bepaald arrondissement een zekere wanverhouding aanwijzen tusschen de gezindten der aldaar plaatselijk bevoegde notarissen en der aldaar wonende bevolking, dan valt het gemakkelijk na te gaan,

waar de schoen eigenlijk wringt en welke standplaats beschouwd kan worden als daarvoor aangewezen om, bij voorkomende gelegenheid, een meer gezonde en billijke verhouding in het leven te roepen.

Ik ging hier van de veronderstelling uit, dat er eene zekere wanverhouding bestond. Maar is deze veronderstelling fictie of is zij werkelijkheid? Bestaat er werkelijk onevenredigheid tusschen het getal der katholieke en niet-katholieke notarissen in Nederland, wanneer men op de verhouding der bevolking let? Nog in het najaar van 1882 legde de Minister Modderman, in onze Landsvergaderzaal, openlijk de erkenenis af, dat er voorzeker „groote wanverhouding” bestond „tusschen het aantal Katholieke en niet-Katholieke ambtenaren”, welke erkenenis uitgelokt werd door de woorden van den heer Schaepman, die zich in de Kamerzitting van den 8^{en} December 1882 de volgende opmerking veroorloofde: „Op dat stuk (op het stuk van notaris-benoemingen) heeft de Minister somtijds den schijn aangenomen alsof hij inderdaad de oude traditie wilde vergeten; maar aan den anderen kant moet ik bekennen dat hij met zooveel angstvalligheid de godsdienstige belijdenis van den voorganger in het oog heeft gehouden, dat zoowel in het noorden als in het zuiden van ons land voor een Katholiek geen gelegenheid schijnt te bestaan om daar, waar eenmaal een Protestant gezeteld heeft, diens plaats in te nemen.” Aan deze opmerking liet hij, bij wijze van inleiding, de volgende verklaring voorafgaan: „Ik behoor niet tot hen, die van hunne Katholieke belijdenis eene soort van bedeltitel willen maken tot verkrijging van de eene of andere betrekking. Integendeel, ik meen dat de eigen kracht van den man in den Nederlandschen staat voldoende is om tot iets te komen. Maar ik kan niet ontveinzen dat somtijds door regeeringsdaden op mij de indruk gemaakt wordt, alsof de gelijkheid en het regt van alle godsdienstige belijdenissen op dat stuk werd vergeten.”

Met ingenomenheid breng ik hier deze kloeke woorden van Dr. Schaepman in herinnering, omdat zij niet alleen beschouwd mogen worden als uit het hart van den Katholiek gegrepen, maar ook, omdat zij naar ik hoop, zullen strekken, ter voorkoming van iedere misvatting en misduiding van mijn streven om met dezen arbeid, op bescheiden wijze mede te werken in het welbegrepen belang zoowel van het publiek als van het notariaat.

Na de verklaringen van het Handelsblad, in 1871, en van den Minister Modderman, in 1882, dat er wanverhouding bestaat tusschen het getal der katholieke en niet-katholieke notarissen in Nederland, kunnen wij het erkennen van dat feit verder gerust overlaten aan een

ieder van hen, die maar een vluchtigen blik wil slaan in de volgende statistische tabellen.

Voor hen evenwel, die nog wel eens de gewoonte hebben van een boekwerk, brochure of statistiek alleen het inleidend woord te lezen, willen wij, te dezer plaatse, ons gaarne de moeite van eenige herhalingen getroosten, door hier en daar uit onze tabellen een greep te doen.

Arrondissement 's-Hertogenbosch.

Bevolking: 214482 K. en 31969 n.-K.

Notarissen: 58 : 35 K. en 23 n.-K.

Gemeenten.	Bevolking.		
	K.	n.-K.	
Rosmalen.	2892	107	de notaris niet-Kath.
Boxtel.	5205	254	de notaris niet-Kath.
Lith.	1143	107	de notaris niet-Kath.
Loon op Zand.	6179	591	de notaris niet-Kath.
Vlijmen.	3321	68	de notaris niet-Kath.
Schijndel.	5127	66	de notaris niet-Kath.
Dinther.	1582	62	de notaris niet-Kath.
Erp.	2254	14	de notaris niet-Kath.
St. Oedenrode.	4351	187	de notaris niet-Kath.
Cuijk.	2227	134	de notaris niet-Kath.
Vierlingsbeek.	1311	58	de notaris niet-Kath.
Waalre.	857	9	de notaris niet-Kath.
Bergeijk.	1680	70	de notaris niet-Kath.
Oirschot.	3870	102	de notaris niet-Kath.

Arrondissement Breda.

Bevolking: 166356 K. en 24330 n.-K.

Notarissen: 38 : 21 K. en 17 n.-K.

Gemeenten.	Bevolking.		
	K.	n.-K.	
Princenhage.	6190	239	de notaris niet-Kath.
Ginneken.	4076	274	de notaris niet-Kath.
Geertruidenberg.	1393	491	de notaris niet-Kath.
Raamsdonk.	3296	1068	de notaris niet-Kath.
Dongen.	4020	209	de notaris niet-Kath.
Zevenbergen.	4813	1649	de notaris niet-Kath.
Oudenbosch.	3972	142	de notaris niet-Kath.
Ossendrecht.	2095	56	de notaris niet-Kath.
Oisterwijk.	2566	223	de notaris niet-Kath.

Arrondissement Maastricht.

Bevolking: 123330 K. en 3041 n.-K.

Notarissen: 28 : 24 K. en 4 n.-K.

Gemeenten.	Bevolking.		
	K.	n.-K.	
Eijsden.	2202	102	de notaris niet-Kath.
Heerlen.	4989	116	van de 2 notarissen 1 niet-Kath.
Beek.	2510	89	de notaris niet-Kath.

Arrondissement Arnhem.

Bevolking: 113199 K. en 105104 n.-K

Notarissen: 48 : 12 K. en 36 n.-K.

Gemeenten.	Bevolking.		
	K.	n.-K.	
Arnhem.	16489	24489	van de 10 notarissen 1 Kath.
Zevenaar.	3622	444	van de 2 notarissen 1 niet-Kath.
Wijchen.	3398	73	de notaris niet-Kath.
Bemmel.	4621	708	de notaris niet-Kath.
Bergh.	4990	488	de notaris niet-Kath.

Arrondissement Zutphen.

Bevolking: 33741 K. en 119256 niet-K.

Notarissen: 34 : 2 K. en 32 n.-K.

Gemeenten.	Bevolking.		
	K.	n.-K.	
Lichtenvoorde.	3505	418	de notaris niet-Kath.
Raalte.	4048	1747	de notaris niet-Kath.

Arrondissement Tiel.

Bevolking: 36735 K en 71239 n.-K.

Notarissen: 24 : 5 K. en 19 n.-K.

Gemeenten.	Bevolking.		
	K.	n.-K.	
Ammerzoden.	1410	687	de notaris niet-Kath.
Druten.	4273	331	de notaris niet-Kath.

Arrondissement Almelo.

Bevolking: 46737 K. en 59510 n.-K.

Notarissen: 18 : 4 K. en 14 n.-K.

Gemeenten.	Bevolking.		
	K.	n.-K.	
Enschede.	1775	3675	de 2 notarissen niet-Kath.
Oldenzaal.	3071	780	van de 2 notarissen 1 niet-Kath.
Haaksbergen.	3549	1346	de notaris niet-Kath.

Arrondissement 's-Gravenhage.

Bevolking: 93950 K. en 176994 n.-K.

Notarissen: 55 : 9 K. en 46 n.-K.

Gemeenten.	Bevolking.		
	K.	n.-K.	
's-Gravenhage.	34788	78672	van de 22 notarissen 5 Kath.
Wassenaar.	2390	1152	de notaris niet-Kath.
Delft.	9859	15496	van de 6 notarissen 1 Kath.
Wateringen.	1527	265	de notaris niet-Kath.

Arrondissement Middelburg.

Bevolking: 44374 K. en 104712 n.-K.

Notarissen: 33 : 2 K. en 31 niet-K.

Gemeenten.	Bevolking.		
	K.	n.-K.	
IJzendijke.	2024	982	de notaris niet-Kath.
Sas van Gent.	1008	188	de notaris niet-Kath.
Hulst.	2217	212	de 2 notarissen niet-Kath.
Hontenisse.	4674	307	van de 2 notarissen 1 niet-Kath.

Arrondissement Amsterdam.

Bevolking: 92403 K. en 287013 n.-K.

Notarissen: 71 : 11 K. en 60 niet-Kath.

Gemeenten.	Bevolking.		
	K.	n.-K.	
Nieuwer-Amstel.	5097	9512	de 2 notarissen niet-Kath.
Hilversum.	4398	4767	de 2 notarissen niet-Kath.
Laren.	1886	85	de notaris niet-Kath.
Bussum.	1237	588	de notaris niet-Kath.

Arrondissement Haarlem.

Bevolking: 50610 K. en 103223 n.-K.

Notarissen: 32 : 2 K. en 30 n.-K.

Gemeenten	Bevolking.		
	K.	n.-K.	
Haarlem.	13929	23047	van de 9 notarissen 1 Kath.
Heemstede.	2319	846	de notaris niet-Kath.
Bloemendaal.	2157	1795	de notaris niet-Kath.
Beverwijk.	1854	1942	de 2 notarissen niet-Kath.
Lisse.	1450	726	de notaris niet-Kath.
Alkemade.	3120	942	de notaris niet-Kath.

Arrondissement Utrecht.

Bevolking: 72368 K. en 128356 n.-K.

Notarissen: 45 : 6 K. en 39 n.-K.

Gemeenten.	Bevolking.		
	K.	n.-K.	
Utrecht.	24264	43369	van de 17 notarissen 2 Kath.
IJsselstein.	1861	1425	de notaris niet-Kath.
Wijk bij Duurstede.	1519	1522	de 2 notarissen niet-Kath.
Houten.	1098	616	de notaris niet-Kath.
Montfoort.	1402	499	de notaris niet-Kath.

Ik moet hieraan nog toevoegen, dat men mij van welwillende zijde heeft opgemerkt, dat er onder de gemeenten, waar een niet-katholieke notaris zijne standplaats heeft en waar, met het oog op de verhouding der bevolking, een katholieke notaris beter op zijne plaats zou wezen, nog zoovele gevonden worden, waar men van een „goed notariaat” kan spreken of althans waar de betrokken notaris een beter bestaan vindt dan deze of gene zijner katholieke collega's in zijne omgeving.

Dit kan ook „toeval” zijn!

Maar hoe dit zij — de gegevens waren mij niet algemeen en niet overtuigend genoeg om op deze bemerking verder in te gaan. Genoeg, zoo ik de aandacht er op heb gevestigd, om het verder aan anderen, die zich op hunne plaatselijke bekendheid kunnen beroepen, over te laten de juistheid dier bemerking te ontkennen of te staven. Men begrijpt, dat, in dit laatste geval, de statistiek nog in een geheel ander licht zou komen te staan.

Reeds uit het bovenstaande blijkt, dat de Katholieken bij hunne niet-katholieke landgenooten ten achter staan. Of moet hier soms gedacht worden aan het *achterstellen* der Katholieken? Het verschil in deze uitdrukking maakt een verschil in het wezen der handelingen, waardoor die toestand is geworden. Gelijk ieder andere handeling zoo zijn ook deze de uitwendige vormen, waarin de wil zich openbaart: de verwezenlijking van dien wil naar buiten. Van de qualificatie van dien wil hangt dan ook de qualificatie der handeling af. Om echter het causaal verband van de handeling met den wil van den handelende te kunnen aannemen, moeten er bewijzen, overtuigende en onwederlegbare bewijzen, worden bijgebracht.

Doordrongen als het niet-katholiek Kamerlid, de heer Godefroi, dan ook was, van de onmogelijkheid om hiervan het bewijs te leveren, legde hij in de Kamersitting van den 20^{en} November 1872, plechtig, men zou haast zeggen: aandoenlijk! de verklaring af: „Ik beloof hem (nl. den heer Haffmans) dat, zoodra hij in deze Vergadering zal leveren het bewijs van een feit van *opzettelijke* uitsluiting van een Katholiek bij het begeben van een ambt, *omdat hij Katholiek is*, ik mij aan zijne zijde zal scharen en met hem krachtig zal handhaven de bepaling van artikel 6 (thans art. 5) der Grondwet, „dat ieder Nederlander tot elke landsbediening benoembaar is”. — Waarop de heer Haffmans, op de hem eigene wijze, antwoordde: „Die opzettelijkheid zou uit de ziel van den betrokken Minister moeten getrokken worden en dat is niet doenlijk. Maar de opzettelijkheid kan nog op eene andere wijze blijken, namelijk door de cijfers der statistiek; *het exorbitante van de onevenredigheid is het bewijs van de opzettelijkheid*.”

Zoover als de heer Haffmans gaat, ga ik *niet*. Opzet — ik wil het gaarne bekennen — opzet wil er bij mij niet in; zelfs niet met de welsprekende cijfers dezer statistiek voor mij.

En toch! niet, alsof ik onbekendheid veronderstel met den feitelijken toestand; want het mag van algemeene bekendheid worden beschouwd of het *kon* ten minste bekend zijn, hoe de „Courrier de la Meuse”, tegen 1830, toen onze vereeniging met België ten einde liep; hoe de „Tijd” soms dag aan dag, van Februari tot December 1848, in de kolommen van haar blad, en hoe eindelijk de „Maasbode,” waarover ik reeds sprak, door namen en cijfers de toepassing aantoonde van het reeds aangehaalde grondwettelijk beginsel, dat eens door Thorbecke genoemd werd het „on-aantastbaar recht,” ook voor den Nederlandschen katholieken onderdaan.

En toch! . . . opzet, ik herhaal het, opzet wil er bij mij niet in.

De handelwijze, die de bestaande onevenredigheid tusschen het getal der katholieke en niet-katholieke notarissen in Nederland ten ge-

volge had, acht ik, wel niet verdedigbaar, zelfs laakbaar, maar toch, in zekeren zin, verklaarbaar; verklaarbaar langs historischen weg. En bij deze mijne poging, om die bestaande onevenredigheid te verklaren, moet ik dien bangen en droeven tijd in herinnering brengen, waarin bijna 3 eeuwen de Katholieken door hunne stad- en landgenooten, op zoo'n onchristelijke wijze, zijn vervolgd en onderdrukt.

Het is ook uit dien tijd, dat de volgende Resolutie dagteekent: ¹⁾

„Bij resumtie gedelibereert zijnde op het Rapport ter Vergadering uitgebragt den 18 December 1731 door de Heeren van de Ridderschap en verdere haar Edele Gr. Mog. Gecommitteerden, welke...

„Is goedgevonden en verstaan, dat van nu voortaan geen Notarissen sullen moogen worden aangesteld of geadmitteert, *professie doende van de Roomsche Catholieke Religie.*”

Het noodwendig gevolg hiervan kon dan ook niet uitblijven. Toen het Bataafsche Volk, bij de Staatsregeling van 1798, den Katholieken eindelijk! hunne rechten weder teruggaf, waren zij, als 't ware, maatschappelijk vernietigd.

Met de bepaling van artikel 3 der „Algemeene beginselen” luidende: „Alle Leden der Maatschappij hebben, zonder onderscheiding van geboorte, bezitting, stand, of rang, eene *gelijke* aanspraak op derzelve voordeelen” in verband met de bepaling van artikel 20: „Geene burgerlijke voordeelen, of nadeelen, zijn aan de belijdenis van eenig Kerkelijk Leerstelsel gehegt” erkende men, wel is waar, het *recht*, ook voor den Katholiek, om voortaan weder bij het bekleeden van waardigheden, ambten en bedieningen in aanmerking te komen, maar dat recht was voor den Katholiek, vooral ten opzichte van die ambten, waarvoor, evenals voor het notariaat, het bewijs van kennis en bekwaamheid moest worden afgelegd, vooralsnog voor geene toepassing vatbaar. Vooral in dit opzicht hebben de naweën van dien tijd der verdrukking zich lang doen gevoelen.

Het lag in den aard der zaak: het kostte tijd; het kostte moeite en opoffering; het kostte de grootste krachtsinspanning voor den Katholiek, om in de zoo ongunstige omstandigheden, waarin hij was geraakt, zich-zelfen wederom op te bouwen.

Maar dit gemis aan de noodige ontwikkeling en bekwaamheid tot het uitoefenen van een ambt was niet het eenige, wat men te boven moest komen; men had een bezwaar, veel grooter dan dat, te over-

¹⁾ Resolutie van den 13 Mey 1734, te vinden in het Groot Placaet-Boeck, deel VI bladz. 378.

winnen: het was vooral de minachting waarin de Katholiek bij zijne vroeger zoo hartstochtelijke vervolgers stond aangeschreven.

Men had den Katholiek altijd beschouwd en hem ook behandeld als een wezen, gevaarlijk voor staat en maatschappij, slechts dienstig om de noodige belastingen te betalen.

En al verkondigde nu het Bataafsche Volk, in den aanhef van zijne Staatsregeling, het beginsel „dat het voornaame bederf van alle Regeeringen gelegen is in de miskenning der natuurlijke en geheiligde rechten van een Mensch in maatschappij” en al verklaarde het, in artikel 6: „Alle de plichten van den Mensch in de maatschappij hebben hunnen grondslag in deze heilige Wet: *Doe eenen ander niet, hetgeen gij niet wenscht dat aan u geschiede. Doe aan anderen, ten allen tijde, zooveel goeds, als gij, in gelijke omstandigheden, van hen zoudt wenschen te ontvangen*” als een dier stellingen, waarop het, als op den wettigen grondslag, zijne Staatsregeling van 1793 zou vestigen, — men begrijpt, dat alleen de plechtige afkondiging dier beginselen niet in staat was eene wijziging te brengen in de zooeven genoemde opvatting.

Die opvatting omtrent den persoon van den Katholiek en omtrent diens maatschappelijke verhouding tot zijne medeburgers bleef een vóóroordeel, waarin men opgroeide, dat men van huis uit, als 't ware, medekreeg en dat alleen door verloop van tijd zou moeten slijten, maar toch, in al dien tijd, zóó weinig gesleten was, dat ons, Katholieken, nog heden ten dage, bijna een eeuw na onze emancipatie, het verwijt van „onontwikkeld”, „onbeschaafd” en „ongeschikt” somwijlen voor de voeten wordt geworpen.

Zoo het nog waar *mocht* zijn, vergeet men toch, dat men daarmede zijne eigene misdaad verwijt.

Aldus beschouwd, wordt het ook duidelijk, dat wij telkens, zoodra ons maar een klacht ontsnapte over de achteruitzetting, die wij, als Katholieken, tot voor nog korten tijd geleden ondervonden, naar huis werden gestuurd met de verzekering: „ik let alleen op de „geschiktheid”. En wanneer dan in eene katholieke gemeente, met voorbijgaan van een katholieken candidaat-notaris, een niet-katholieke notaris werd benoemd, dan was dat niet, omdat die Katholiek niet bekwaam genoeg was; ook niet, omdat hij bepaald ongeschikt was; maar dat kwam, en daar konden we niets aan doen! omdat wij, niet-Katholieken, voor die betrekking *beter* geschikt waren; beter geschikt, krachtens onze natuur.

Aan de vrucht kent men den boom!

Bij het verklaren der bestaande onevenredigheid tusschen het getal der katholieke en niet-katholieke notarissen in Nederland, welke bijna ¹⁾ alle onder het regime van de Grondwet van '48 zijn benoemd, moet men vooral niet uit het oog verliezen, dat het zooeven bedoelde beginsel van „Vrijheid, Gelijkheid en Broederschap”, ons, in een tijd van gemoedsaandoening en overspanning, van over de grenzen aangewaaid, geënt werd op den bijna 3 eeuwen ouden stam der onverdraagzaamheid; en dat de nazaten van het invloedrijk deel van het Bataafsche Volk als zoovele loten zijn, aan dien stam ontsproten.

En zoo wij hierbij dan tevens in herinnering brengen het spreekwoordelijk geworden gezegde: „De natuur gaat vaak boven de leer”, dan betreuren wij de waarheid, die aan dit gezegde ten grondslag ligt, zoo slechts die leer schoon en verheven in haar beginsel is, gelijk toch de leer: „*Doe eenen ander niet, hetgeen gij niet wenscht dat aan u geschiede. Doe aan anderen, ten allen tijde, zooveel goeds, als gij, in gelijke omstandigheden, van hen zoudt wenschen te ontvangen*”, welke door de gezaghebbenden van 1798 vrijwillig en, naar wij gaarne aannemen, in alle oprechtheid, hun nageslacht tot voorbeeld! aanvaard werd, om aan de maatschappij een nieuw aanschijn te geven, — waarlijk schoon en verheven was.

Niet op het beginsel alleen, maar op de toepassing, op de eerlijke toepassing van het beginsel komt het aan!

De handelwijze, die de bestaande onevenredigheid tusschen het getal der katholieke en niet-katholieke notarissen in Nederland ten gevolge had, zou ik dan willen beschouwen, als te zijn geschied „instinctmatig”, maar daarom nog *niet* „zonder schuld.” Want het lag niet in mijne bedoeling, voor die handelwijze de niet-toerekeningsvatbaarheid van den handelende te bepleiten, welke ook niet dan op grond van een voorafgaand medisch advies zou kunnen worden aangenomen. Mijn doel was slechts om de „mate” van schuld, zoo mogelijk, historisch aan te toonen en te doen uitkomen, dat ik den handelende niet beschouw als de *eenig* schuldige. Schuldiger dan deze acht ik zekere leiders van vroeger en thans, die, *wel wetende wat zij doen*, een diepe wonde in ons volksleven met wreedheid weder hebben opengereten en er steeds op uit zijn, in woord en geschrift, nu eens op den liefelijken en verleidelijken toon eens vogelaars, dan weder met een al te sterk Oostersch gekleurd tintje of met „anti-papistische felheid” het vroegere nog zoo weinig onder-

¹⁾ Met uitzondering natuurlijk van de onder het tegenwoordig Ministerie benoemen en van nog geen 12tal, welke vóór '48 zijn aangesteld.

drukte wantrouwen ten opzichte der Katholieken te doen voortleven.

Want ik vraag het mijnen katholieken landgenooten eens in gemoede af: Zoudt gij niet, wanneer men u voortdurend zat te pluimstrijken door telkens den volke luidkeels te verkondigen, dat gij, en gij alleen, „het denkend deel der natie” zijt, gevaar loopen een weinigje pedant te worden en, onder den invloed van die ondragelijke pedanterie met al hare onhebbelijkheden, teekenen van ongeduld, van onverdraagzaamheid te geven ten opzichte uwer andersdenkende landgenooten; te meer, zoo deze u dan nog worden voorgesteld als medeburgers, die het vaderlandslievend hart niet op de rechte plaats hebben, ja het er zelfs niet kunnen hebben?

Er bestaat nu eenmaal verschil van godsdienstige overtuiging tusschen ons, Nederlanders, en dat verschil zal wel niet spoedig verdwijnen. Het is zelfs een historische toestand, die met ons onafhankelijk volksbestaan nauw samenhangt en waarmede men rekening heeft te houden.

Maar kunnen wij dan niet, met de innigste verkleefdheid aan onze godsdienstige belijdenis, van beide zijden, elkanders rechten eerbiedigen?

Wie de mogelijkheid hiervan in twijfel trekt, brenge zich nog even die edele en sympathieke persoonlijkheid voor den geest van onzen te vroeg ontvallen en prof. Dr. Alberdingk Thijm, wiens heengaan door duizenden zoo diep wordt betreurd. Neen! geen halfheid of beginselloosheid, maar eene innige oprecht gemeente overtuiging vormt mannen van karakter, die aanspraak kunnen maken op onze achting.

Laten wij dan, *niettegenstaande ons verschil in godsdienstige overtuiging*, elkander leeren hoogachten en waardeeren om de eigenschappen naar hart en geest; laten wij, in het belang van het Vaderland, dat wij innig liefhebben, in het belang onzer nationale onafhankelijkheid, die wij voortdurend willen handhaven, als onderdanen van denzelfden door ons geliefden Vorst, als burgers van denzelfden Staat, als leden van hetzelfde huisgezin, elkander de vriendenhand toereiken ter bestrijding dier treurige oorzaak, waarvan de bedoelde onevenredigheid, in zake benoemingen, slechts een der velerlei gevolgen is.

„Nederland is klein, in menig opzicht zwak. Maar toch kan het sterk zijn zoolang er slechts eendragt is en zoolang een iegelijk en ook

diegenen vooral, die aan deze tafel gezeten zijn, in het oog houden dat de Nederlandsche natie bestaat niet uit *drie* vijfden maar uit *vijf* vijfden.”¹⁾

Het was de Minister Modderman, die van achter de groene tafel, ten aanhooren van het gansche Nederlandsche Volk, deze laatste behartenswaardige woorden sprak.

Het zij mij ten slotte nog geoorloofd bij het vraagstuk, dat ik getracht heb met een kalm hoofd en een kalm hart te bespreken, het standpunt aan te wijzen, dat, naar mijne bescheiden meening, moet worden ingenomen en daarbij als het eenig juiste moet worden aangemerkt.

Al aanstonds zij gezegd, dat men een *onjuist* standpunt zou innemen, 't welk ongewenschte toestanden ten gevolge kon hebben, zoo men meende, dat de keuze tusschen een katholieken en niet-katholieken sollicitant diende afhankelijk te worden gesteld van het *grooter* of *kleiner* getal *candidaten* der respectieve godsdienstrichtingen. Want stel, dat het getal der katholieke candidaat-notarissen grooter was of grooter werd dan dat der niet-katholieke, in verhouding tot het *gewenschte* getal der katholieke en niet-katholieke notarissen in Nederland, dan zou het gevolg zijn, dat er in niet-katholieke streken katholieke notarissen kwamen. En zou dat dan gewenscht zijn? Immers neen!

Onjuist noemde ik dit standpunt, vooral omdat men dan daarbij den *persoon* van den *notaris* te veel in aanmerking laat komen en niet genoegzaam zou letten op het *belang* van het *publiek*, dat, bij notarisbenoemingen, beslist op den voorgrond moet staan.

Men meene toch niet, dat een ambt in het algemeen en allerm minst het ambt van het notariaat bestaat voor den ambtenaar, met het doel om een aantal personen, veel minder *bepaalde* personen, een fatsoenlijk bestaan te verzekeren.

Het notariaat vooral heeft zijn historisch verleden en zijn ontstaan te danken aan de maatschappij en hare behoeften, met wier ontwikkeling die van het notariaat hand aan hand is gegaan.

Ik schreef reeds in Mei 1884, in mijn academisch proefschrift, dat het notariaat met den ontwikkelingsgang der maatschappij historisch denzelfden tred houdt: was, in den ouden tijd, de maatschappij weinig ontwikkeld, ook het zoogenaamde notariaat van weleer had weinig beteekenis, was weinig in aanzien en speelde eene bescheidene en onbeduidende rol in de menschelijke samenleving. Gaandeweg, naarmate het maatschappelijk leven en verkeer in omvang toenam, heeft ook het

¹⁾ Kamerzitting van den 9en December 1880.

notariaat zich ontwikkeld, is opgewassen tot een zelfstandig geregeld rechtsinstituut en met de maatschappij geworden wat het thans is.

Bij het vervullen van notaris-vacaturen treedt dus, gelijk ik zeide, het *publiek belang* beslist op den voorgrond en mag het belang van den candidaat-sollicitant eerst op de tweede plaats in aanmerking komen.

Dat belang, zoowel van het publiek als van den candidaat-sollicitant, brengt mede, dat men rekening houde met de gesteldheid van de plaats, waar de nieuw benoemde als notaris zal optreden. En die plaatselijke gesteldheid vindt ook, vindt meer en meer, naarmate het politieke leven zich ontwikkelt, hare uitdrukking in de godsdienstige overtuiging dier bevolking.

„Mag ik”, zoo vroeg, in de Kamerzitting van den 18^{en} November 1871, het niet-katholieke Kamerlid, de heer van Akerlaken, „mag ik van mijne ondervinding spreken, mijnheer de Voorzitter? Ik zou eene exceptie op den regel kunnen stellen, dat men bij het begeven van ambten alleen moet afgaan op de capaciteiten en niet op den godsdienst. Eene exceptie zou mijns inziens kunnen bestaan bijvoorbeeld ten opzichte van notarissen, omdat het mij voorkomt dat bij de benoeming van dergelijke ambtenaren wel eenigermate op den godsdienst en op de bevolking, die verschillende godsdiensten belijdt, mag gelet worden.”

We mogen hier dus aannemen, dat de heer van Akerlaken, die een beroep doet op zijne *ondervinding*, zijne meening uitspreekt, op grond van zijn kennis met de eischen van het notariaat.

Wij zagen reeds, dat, bij benoemingen, de godsdienst in aanmerking mag komen, zoo deze van invloed is op den werkkring van den te benoemen persoon en alzoo, in meerdere of mindere mate, te beschouwen is als een eisch van het ambt.

Dat de godsdienst van invloed is op den werkkring van den notaris blijkt ook overtuigend uit de aangehaalde Resolutie van den 13^{en} Mei 1734.

Of, met het oog op de godsdienstige overtuiging der bevolking, het plaatselijk belang ook soms kon medebrengen, dat er een notaris wierd benoemd, die niet tot de heerschende Staatskerk van die dagen behoorde, kwam natuurlijk niet op in de hersenen van de heeren der Ridderschap en der EdelGrootMogende Gecommitteerden; het paste ook zoo niet in den geest van dien tijd. Men wilde geen invloed van den Roomsch-Katholieken godsdienst en daarom... maar korte metten gemaakt: geen notarissen, *professie doende van de Roomsche Catholieke Religie*.

Het moet gezegd, de Heeren begrepen uitstekend de gewichtige rol, die het notariaat in de menschelijke samenleving speelt!

Wil men het publiek belang zijn *vollen* eisch geven, dan moet iedere notaris-standplaats eene godsdienstige richting vertegenwoordigen en wel in den regel diè richting, welke de meerderheid der bevolking, in wier midden de standplaats is gelegen, is toegedaan.

Mijn streven is te ernstig en te goed gemeend in het belang van het Nederlandsche volk, dan dat ik mijn aandacht niet zou hebben gewijd aan eene omstandigheid, die van invloed zou kunnen zijn bij het vaststellen der godsdienstige richting eener notaris-standplaats; ik bedoel: de *gegoedheid* der bevolking.

Wanneer het geval zich voordeed, dat van de bevolking, in wier midden de standplaats is gelegen, de gezamenlijke belijders van een bepaalden godsdienst, eene *kleine* meerderheid vormde, dan zou het kunnen gebeuren, dat, met het oog op de meerdere goegedheid der minderheid, het publiek belang dier plaats medebracht, dat ook de godsdienst van den notaris dier plaats in overeenstemming was met die der minderheid. Want, in financiel opzicht minder goeoden hebben ook, uit den aard der zaak, minder behoefte aan notariëele hulp.

Men begripte mij wel, mijn streven is om een *maatstaf* aan te geven, uiterlijk waarneembaar; algemeen en daardoor toepasselijk voor iedere standplaats van ons land; billijk, zoodat hij door iedere partij kan worden aanvaard.

Ook die goegedheid moet dan naar uiterlijk waarneembare teekenen worden beoordeeld, waarvoor de aanslag in de plaatselijke belasting mij voorkomt als de meest gewenschte maatstaf.

Niet, dat de aanslag in de plaatselijke belasting altijd en in iedere omstandigheid eene nauwkeurige en volkomene afspiegeling is van de goegedheid van den belastingschuldige, maar hij is een algemeen erkende en in de volksovertuiging opgenomen maatstaf, die, evenals het uit officiële bescheiden te constateeren bevolkingscijfer, — eenmaal aangenomen — in zijne toepassing niet aan willekeur onderhevig is en, onafhankelijk van de bovendrijvende politieke partij, aan hare politieke tegenstanders geen reden tot klagen kan geven.

Ik moet hier terstond bijvoegen, dat ik mij volkomen vereenig met de meening van den geachten Redacteur van het genoemde „Weekblad voor Notaris-ambt en Registratie”, in n°. 1016 van dat blad geuit, dat hij het niet wenschelijk zou achten, „indien bij notariëele benoemingen in streken met eene in hoofdzaak protestantsche of in hoofdzaak katholieke bevolking op het bestaan eener minderheid met eene van de meerderheid afwijkende geloofsovertuiging, in het geheel geen acht geslagen werd.”

Hiervan is het kanton Alphen een voorbeeld:

Gemeenten.	Bevolking.		Notarissen.
	K.	n.-K.	
Alphen	933	2708	niet-Kath.
Hazerswoude . .	1103	2119	niet-Kath.
Benthuizen . . .	12	641	
Boskoop	511	2111	niet-Kath.
Zwammerdam . .	466	1098	
Aarlanderveen . .	660	2257	niet-Kath.
Nieuwveen . . .	523	717	
Rijnsaterwoude .	290	297	
Ter Aar	1299	857	
Woubrugge . . .	838	1196	
Koudekerk . . .	171	1180	
Oudshoorn . . .	194	2045	niet-Kath.
Te zamen . . .	7000	17226	alle 5 niet-Kath.

Alleen zou ik aan deze mijne volkomene instemming de voorwaarde willen verbinden, dat het achtslaan op de minderheid geschiedde „met mate.”

Want zoo ik het kanton Veghel beschouw:

Gemeenten	Bevolking.		Notarissen.
	K.	n.-K.	
Veghel	5148	160	Kath.
Schijndel	5127	66	niet-Kath.
Heeswijk	1037	3	
Dinther	1582	62	niet-Kath.
Uden	5474	53	Kath.
Zeeland	1846		
Boekel	2209		
Erp	2254	14	niet-Kath.
St. Oedenrode . .	4351	187	niet-Kath.
Te zamen . . .	29028	545	2 Kath. en 4 n.-Kath.

dan acht ik die wijze van achtslaan op het bestaan eener minderheid met eene van de meerderheid afwijkende geloofsovertuiging wel wat „al te sterk.”

Hoe nu moet die „mate” worden betracht?

Op voorbeeld van den wetgever, die bepaalde, dat het getal der

notarissen in geen arrondissement meer zal kunnen bedragen dan één op de 4000 zielen, zou ik als algemeenen regel willen zien aangenomen, dat het gezamenlijk bedrag der minderheden, die denzelfden godsdienst belijden, in ieder arrondissement minstens 4000 moest bedragen, om aanspraak te kunnen maken op een in dat arrondissement ter plaatse bevoegden notaris, die hare godsdienstige richting is toegedaan; maar ook nooit meer dan één op de 4000 zielen, hoe groot dat getal der minderheden, van denzelfden godsdienst, ook zij.

In het arrondissement Heerenveen b v., waar de 24 notarissen allen niet-katholiek zijn, hebben de Katholieken in geen der gemeenten, waaruit het arrondissement bestaat, de meerderheid, en toch zijn er in dat arrondissement 7667 Katholieken.

De eenige moeilijkheid, die zich hierbij zou kunnen voordoen, bestaat in het doen der keuze van de gemeente, waar de notaris, die de godsdienstige richting der minderheden vertegenwoordigt, zijne standplaats zou moeten hebben. En toch, dunkt mij, dat de moeilijkheid grooter is in schijn dan in werkelijkheid. Want ook hier behoeft voor willekeur geen plaats te zijn, wanneer men, met de praktijk voor oogen, slechts let op het verschijnsel, dat de notaris, in den regel en in hoofdzaak, zijn werkkring zoekt en ook vindt in zijne *onmiddellijke* omgeving.

Waar dus het grootste gedeelte van dat getal der minderheden woonachtig is, daar, in die gemeente, zal ook de standplaats moeten zijn van den desbetreffenden notaris, door wiens benoeming dan tevens de, in den bedoelden zin aangegeven, uitzondering wordt gemaakt op den vooropgestelden regel, dat de godsdienstige richting eener notaris-standplaats de richting zij, die de meerderheid der bevolking is toegedaan.

Wanneer ik dan nog wijs op het denkbare geval, dat er voor eene notaris-vacature geen candidaat van de godsdienstige richting dier standplaats zich beschikbaar stelt, dan heb ik slechts te herhalen, wat ik in het begin als mijne meening te kennen gaf, dat de godsdienstige overtuiging van den candidaat geen invloed mag uitoefenen op diens „bevoegdheid”, om op *elke* standplaats van ons land tot notaris te worden benoemd. Het was slechts de vraag, die ik stelde en meende in ontkennenden zin te moeten beantwoorden, of een persoon, wiens levensbeschouwing geheel en al afwijkt van die der bevolking in wier midden en in wier belang hij tot notaris is aangesteld, wel beschouwd kan worden als de geschiktste, de meest gewenschte, als de rechte man op de rechte plaats, ter uitoefening van dat gewichtige aan hem toevertrouwde ambt.

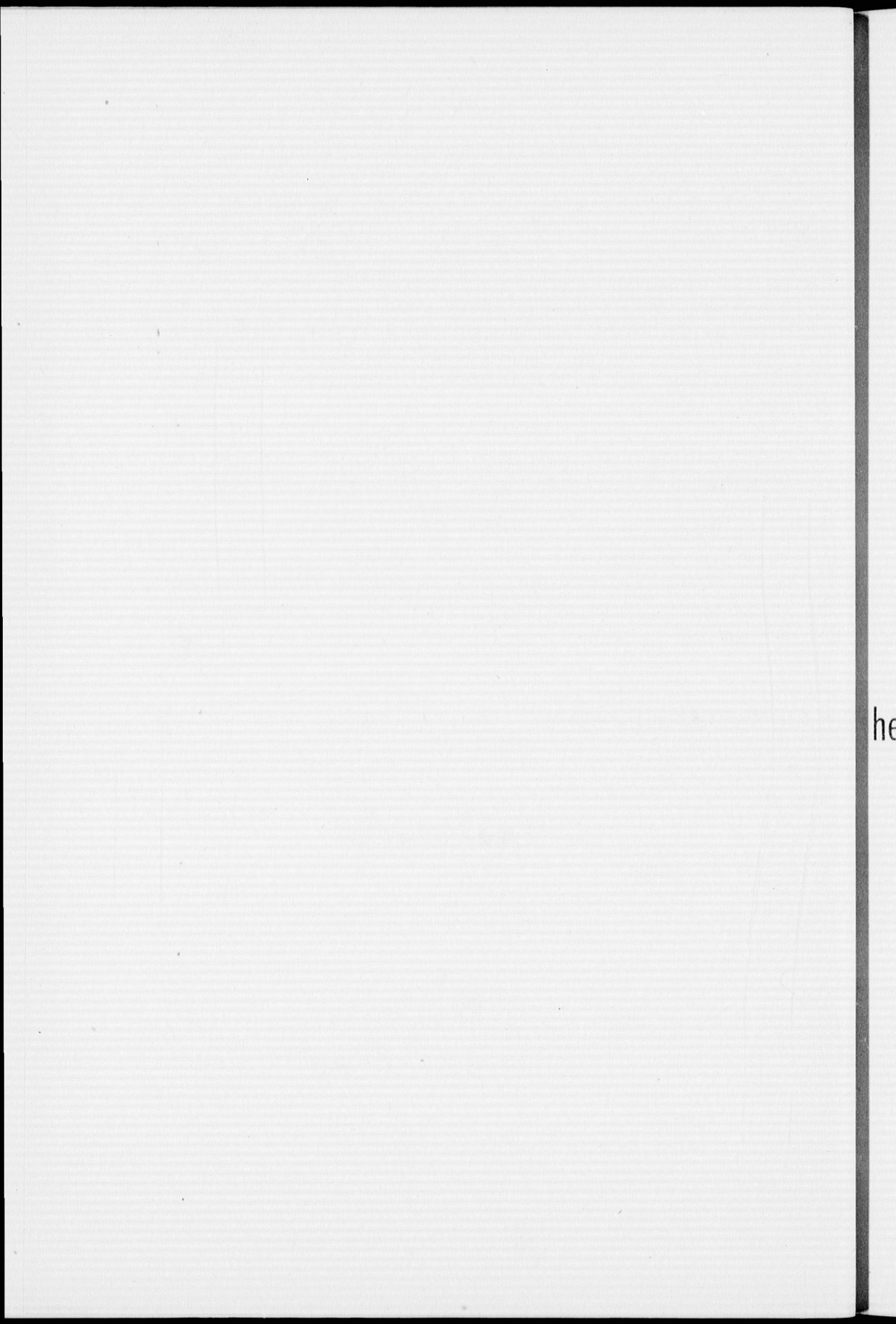
Ook wij zijn van meening, dat bij notaris-benoemingen de

vraag naar de „geschiktheid” van den candidaat-sollicitant een punt moet zijn van ernstige overweging; maar geschiktheid evenwel, beoordeeld met het oog op het *belang der bevolking*, in wier midden hij als notaris zal optreden.

Boven in den gevel van ons Nederlandsch Staatsgebouw staat wel, sinds 1798, met gulden letteren, „Gelijk recht voor allen” gegrift, maar hij, die daarbinnen treedt, ontwaart al spoedig, dat nog menig onderdeel eene dringende wijziging behoeft, om den inwendigen, ouden en verouderden stijl in overeenstemming te brengen met zijn modernen gevel.

Zoo ik dan met dezen arbeid een steentje zal hebben bijgedragen voor dit groote en grootsche werk, dan acht ik mijn moeite ruimschoots beloond.

Vóórdat ik mijne statistische tabellen open, moet mij nog een woord van oprechten dank van het hart aan allen, die met de meeste bereidvaardigheid en welwillendheid al de gegevens en inlichtingen hebben verstrekt, welke mij noodig waren tot het samenstellen dier tabellen.

STATISTISCHE TABELLEN

AANWIJZENDE

DE BESTAANDE VERHOUDING

TUSSCHEN

het getal der katholieke- en niet-katholieke Notarissen

IN NEDERLAND

OP

1 OCTOBER 1889.

RECAPITULATIE.

	ARRONDISSEMENTEN.	BEVOLKING.		NOTARISSEN.			
		K.	n. K.	K. B. 1 Sept. 1877. Benoembaar.	Benoemd.	K.	n.-K.
1	's-Hertogenbosch	214482	31969	59	58	35	23
2	Breda	166356	24330	40	38	21	17
3	Maastricht	123330	3041	29	28	24	4
4	Roermond	139208	2272	27	25	23	2
5	Arnhem	113199	105104	48	48	12	36
6	Zutphen	33741	119256	34	34	2	32
7	Tiel	36735	71239	25	24	5	19
8	Zwolle	18939	129965	33	32	2	30
9	Almelo	46737	59510	20	18	4	14
10	's-Gravenhage	93950	176994	55	55	9	46
11	Rotterdam	80240	266159	65	65	7	58
12	Dordrecht	7353	148391	32	32	2	30
13	Middelburg	44374	104712	34	33	2	31
14	Zierikzee	2229	36616	9	7		7
15	Amsterdam	92403	287013	71	71	11	60
16	Alkmaar	49583	104682	34	34	4	30
17	Haarlem	50610	103223	32	32	2	30
18	Utrecht	72368	128356	45	45	6	39
19	Leeuwarden	20184	219397	54	52	3	49
20	Heerenveen	7667	104322	24	24		24
21	Groningen	10609	144793	32	30	1	29
22	Winschoten	7094	90750	19	15	1	14
23	Assen	6499	112946	23	20		20
tamen in het Koninkrijk der Nederlanden		1437890	2575040	844	820	176	644
Verhouding der bevolking ...		5	9				
Volgens welken maatstaf de verhouding der notarissen zou zijn.....						293	527

VACATUREN.

ARRONDISSEMENT.	STANDPLAATS.	NAAM VAN DEN LAATSTEN TITULARIS.
's-Hertogenbosch	's-Hertogenbosch	F. J. M. Rits
's-Hertogenbosch	Erp	A. Meijer
Maastricht	Maastricht	Mr. P. J. H. Jessé
Zutphen	Groenlo	J. H. R. van Koolwijk
Zwolle	Staphorst	Mr. C. A. H. Ebbinghe Wubben
Utrecht	Woudenberg	C. van Wieringen

1. Arrondissement 's Hertogenbosch.

KANTONS.	GEMEENTEN.	BEVOLKING.		NOTARISSSEN.	Gezindte.	STANDPLAATS.
		K.	n. K.			
1e 's Hertogenbosch	's Hertogenbosch	21424	3254	 F. C. Ummels V. F. J. J. van de Mortel Mr. J. de Bergh L. N. G. van Dullemen Jhr. A. A. A. M. van der Does de Willebois	+ + + — — +	's Hertogenbosch. " " " " "
	Engelen	369	59			
	Empel en Meerwijk	516	21			
	Rosmalen	2892	107	R. A. van Heusden	—	Rosmalen.
	Berlieum c.a.	2445	73	E. F. D. Mens	+	Berlieum.
	Dungen	1332				
	St. Michielsgestel	3425	59	J. W. B. Kerstens	+	St. Michielsgestel.
	Boxtel	5205	254	H. B. Niemann	—	Boxtel.
	Esch	476				
	Haaren	1537				
	Helvoirt	1327	96	W. A. Coolen	+	Helvoirt.
	Vught	2991	264	W. M. van Bommel	+	Vught.
	Cromvoirt	449	8			
	Te zamen . . .		44388	4195	12 notarissen : 8 Kath. en 4 niet-Kath.	
2e Oss	Oss	4747	223	Mr. B. G. ten Pol	+	Oss.
	Geffen	1315	4	J. Pendraat	+	Geffen.
	Nuland	1028	6			
	Alem c.a.	1189	41			
	Lith	1143	107	Mr. W. F. Frijlinek	—	Lith.
	Lithoijen	661	11			
	Oijen	744	47	F. G. van der Heijden	+	Oijen.
	Megen c.a.	1731	2			
	Berchem	1926	9	H. A. H. Bijvoet	+	Berchem.
	Heesch	2159	17			
	Nistelrode	2280				
	Schaijk	1510		W. van Oosterhout	+	Schaijk.
	Reek	885				
	Grave	2474	278	A. A. A. Stael	+	Grave.
	Velp	669	3			
	Herpen	1638				
	Huisseling c.a.	622				
	Ravestein	841	64	C. A. P. Verbunt	+	Ravestein.
	Deursen c.a.	452				
	Dieden	539				
	Te zamen . . .		28553	812	8 notarissen : 7 Kath. en 1 niet-Kath.	

KANTONS.	GEMEENTEN.	BEVOLKING.		NOTARISSSEN.	Gezindte.	STANDPLAATS.	K.
		K.	n. K.				
3e Heusden.....	Heusden	1137	833	J. H. F. Zijnen de Gier	—	Heusden.	6e Box
	Hedikhuizen	1062	38				
	Herpt e. a.	455	21				
	Bokhoven	249					
	Wijk e. a.	2	1930				
	Veen	1	943				
	Andel		822	A. B. de Vries van Meerten	—	Andel.	
	Rijswijk	13	458				
	Giessen	6	458				
	Woudrichem	47	1730	J. H. van Moock	—	Woudrichem.	
	De Werken e. a.	31	2379				
	Werkendam	43	2258	J. Kerkhoven	—	Werkendam.	
	Almkerk e. a.	39	2826	A. J. Reumer	—	Almkerk.	
	Dussen e. a.	1684	813	L. J. Verberne	+	Dussen.	
	Drongelen e. a.	51	411				
	Meeuwen e. a.	84	659				
	Heesbeen e. a.	98	907				
	Oudheusden e. a.	860	40				
Te zamen...	5862	17526	6 notarissen : 1 Kath. en 5 niet-Kath.				
4e Waalwijk.....	Waalwijk	3644	354	A. J. Brink	+	Waalwijk.	7e E
	Baardwijk	1503	100	A. J. Rant	—	"	
	Besoyen	989	518				
	Capelle	175	2058	B. A. Middelkoop	—	Capelle.	
	Vrijhoeve-Capelle	31	444				
	Waspik	2501	424				
	Sprang	189	1588				
	Loon op Zand	6179	591	J. A. Bossers	—	Loon op Zand.	
	Vlijmen	3321	68	W. J. N. Landré	—	Vlijmen.	
	Nieuwkuik e. a.	1323	12				
	Drunen	2745	78	J. H. A. Loeff	+	Drunen.	
	Te zamen...	22600	6235	6 notarissen : 2 Kath. en 4 niet-Kath.			
5e Veghel.....	Veghel	5148	160	Jhr. F. A. L. J. de Kuijper	+	Veghel.	
	Schijndel	5127	66	J. G. van Beverwijk	—	Schijndel.	
	Heeswijk	1037	3				
	Dinther	1582	62	A. M. Boll	—	Dinther.	
	Uden	5474	53	W. C. van Breda	+	Uden.	
	Zeeland	1846	—				
	Boekel	2209	—				
	Erp	2254	14		—	Erp.	
	St. Oedenrode	4351	187	J. de Rooij	—	St. Oedenrode.	
	Te zamen...	29028	545	6 notarissen : 2 Kath. en 4 niet-Kath.			

KANTONS.	GEMEENTEN.	BEVOLKING.		NOTARISSEN.	Gezinde.	STANDPLAATS.
		K.	n. K.			
6e Boxmeer.....	Boxmeer	1985	97	J. J. Verbunt	+	Boxmeer.
	Beugen c. a.	1525				
	Oeffelt	1003	5			
	Cuijk c. a.	2227	134	L. L. J. Snoeck	+	Cuijk.
	Linden	495	35			
	Gassel		564			
	Escharen	1033				
	Mill c. a.	2427	27	F. P. de Poorter	+	Mill.
	Beers	730	16			
	Sambeek	1453	20			
	Wanroij	1038				
	Haps	875				
	Oploo c. a.	1712				
	Vierlingsbeek	1311	58	W. Th. Hermesen	—	Vierlingsbeek.
	Maashees c. a.	1246	2			
	Bergen	4823	18	H. G. M. Teulings	+	Afferden.
	Ottersum	1959	15			
	Gennep	1588	171	A. M. G. H. Bloemarts	+	Gennep.
	Te zamen...	27430	1162	6 notarissen: 4 Kath. en 2 niet-Kath.		
7e Eindhoven....	Eindhoven	3491	293	J. J. Fens	+	Eindhoven.
	Tongelre	1035	6	Jhr. E. J. C. M. de Kuijper	+	"
	Stratum	2641	125			
	Gestel c. a.	2110	55			
	Zeelst	1374				
	Strijp	1564	107			
	Woensel c. a.	4477	113			
	Son c. a.	1624	3	J. B. van Erp	+	Son.
	Nuenen c. a.	2406	128	A. Schutjes	+	Nuenen.
	Geldrop	2398	40	H. J. D. van der Voort	+	Geldrop.
	Zes Gehuchten	1042	10			
	Aalst	616	2			
	Waalre	857	9	S. F. de Vries	—	Waalre.
	Veldhoven c. a.	1290	55	J. F. H. de Wit	+	Veldhoven.
	Oerle	650				
	Duizel c. a.	589				
	Eersel	966	17	J. A. Verhoeven	+	Eersel.
	Riethoven	623				
	Westerhoven	590	2			
	Bergeijk	1680	70	A. van Galen	—	Bergeijk.
	Luijksgestel	830				
	Borkel c. a.	544	2			
	Dommelen	346	1			
	Valkenswaard	1303	56			
	Heeze	1728	59	F. X. H. Schrijvers	+	Heere.
	Leende	1369				
	Te zamen...	38143	1153	10 notarissen: 8 Kath. en 2 niet-Kath.		

KANTONS.	GEMEENTEN.	BEVOLKING.		NOTARISSEN.	Gezinde.	STANDPLAATS.
		K.	n. K.			
8e Oirschot	Oirschot	3870	102	C. van Leenhof	—	Oirschot.
	Moergestel	1242	14			
	Hilvarenbeek	2224	47	L. F. Frecken	+	Hilvarenbeek.
	Hooge en Lage Mierde	1251	2			
	Reuzel	994	8			
	Bladel e. a.	1201	92	C. A. H. M. van Baar	+	Bladel.
	Hoogeloon e. a.	1291	64			
	Vessem e. a.	1111		P. Hordijk	+	Vessem.
	Oostelbeers e. a.	967				
	Diessen	886	4			
	Best	2020	4			
	Liempde	1421	4			
Te zamen . . .		18478	341	4 notarissen : 3 Kath. en 1 niet-Kath.		

HERHALING.

Arrondissement 's Hertogenbosch.

	KANTONS.	BEVOLKING.		NOTARISSEN.			
		K.	n. K.				
1	's Hertogenbosch	44388	4195	12	8	Kath. en	4 niet-Kath.
2	Oss	28553	812	8	7	" en	1 " "
3	Heusden	5862	17526	6	1	" en	5 " "
4	Waalwijk	22600	6235	6	2	" en	4 " "
5	Veghel	29028	545	6	2	" en	4 " "
6	Boxmeer	27430	1162	6	4	" en	2 " "
7	Eindhoven	38143	1153	10	8	" en	2 " "
8	Oirschot	18478	341	4	3	" en	1 " "
Te zamen . . .		214482	31969	58	35 Kath. en 23 niet-Kath.		

2. Arrondissement B r e d a.

KANTONS.	GEMEENTEN.	BEVOLKING.		NOTATISSEN.	Gezinde.	STANDPLAATS.
		K.	n. K.			
1e Breda	Breda	13385	3724	A. J. A. Verschraage	+	Breda.
				E. E. C. Gerrits	+	"
				C. M. W. Steins Bisschop	+	"
				P. C. A. Kuijpers	—	"
	Princenhage	6190	239	G. W. Bossers	—	Princenhage.
	Terheijden	2903	143	G. A. van Goor	+	Terheijden.
	Teteringen	1570	63	R. F. M. A. de Rooij	+	Teteringen.
	Ginneken e.a.	4076	274	Mr. J. A. Vorstman	—	Ginneken.
	Chaaam	1283	81	A. C. J. van Hal	+	Chaaam.
	Rijsbergen	1483	9			
	Zundert e.a.	4062	51	H. C. F. van Mens	+	Zundert.
Te zamen . . .		34952	4584	10 notarissen: 7 Kath. en 3 niet-Kath.		
2e Oosterhout. . . .	Oosterhout	9517	336	A. E. A. baron van Golstein van Hoekenburg	+	Oosterhout.
				B. V. J. Mutsaers	+	"
	Zwaluwe	2339	1839	G. Vos	—	Zwaluwe.
	Made e.a	2628	547			
	Geertruidenberg	1393	491	C. de Koningh Jr.	—	Geertruidenberg.
	Raamsdonk	3296	1068	P. van der Meer	—	Raamsdonk.
	's Gravenmoer	37	1038			
	Dongen	4020	209	D. C. J. van Alphen	—	Dongen.
Te zamen . . .		23230	5528	6 notarissen: 2 Kath. en 4 niet-Kath.		
3e Zevenbergen. . .	Zevenbergen	4813	1649	A. J. J. C. v. d. Poest Clement	—	Zevenbergen
	Oudenbosch	3972	142	D. P. Beausar	—	Oudenbosch.
	Rucphen	4143	6			
	Hoeven e.a.	2503	13			
	Etten e.a.	5412	381	B. G. C. van de Ven	+	Etten.
	Klundert	1199	1952	C. W. Maris Jr.	—	Klundert.
	Willemstad	189	1716	Mr. J. van Wijngaarden	—	Willemstad.
	Fijnaart	1109	2040	W. A. C. van der Colff	—	Fijnaart.
	Dinteloord e.a.	1050	1744	J. H. Struijk van Bergen	—	Dinteloord.
	Standdaarbuiten	1281	58			
	Oud en Nieuw Gastel	3759	73	H. A. Grollenberg.	+	Gastel.
Te zamen . . .		29430	9774	8 notarissen: 2 Kath. en 6 niet-Kath.		

KANTONS.	GEMEENTEN.	BEVOLKING.		NOTARISSEN.	Gezinde.	STANDPLAATS.
		K.	n. K.			
4e Bergen op Zoom	Bergen op Zoom	8179	2240	H. A. van Goch	+	Bergen op Zoom.
	Roosendaal e.a.	8493	323	L. C. van de Ven	—	"
				H. A. A. Wenning	+	Roosendaal.
	Steenbergen e.a.	6150	555	A. J. van Mens	+	"
				P. H. Loven	+	Steenbergen.
	Nieuw-Vossemeer	1032	87	Mr. E. K. van der Spelt	—	"
	Halsteren	2812	26			
	Woensdrecht	2584	50			
	Ossendrecht	2095	56	J. A. Sperna Weiland	—	Ossendrecht.
	Putte	1098	1			
	Huijbergen	712	1			
	Wouw	3534	25	W. van Gastel	+	Wouw.
	Te zamen...	36689	3364	8 notarissen: 5 Kath. en 3 niet-Kath.		
5e Tilburg.....	Tilburg	27585	805	J. A. Daamen	+	Tilburg.
				J. F. J. van de Mortel	+	"
				A. H. J. W. Martens	+	"
	Berkel e.a.	1175				
	Oisterwijk	2566	223	J. C. M. Breda	—	Oisterwijk.
	Udenhout	2190	1	J. Verkuijlen	+	Udenhout.
	Goirle	1738	15			
	Alphen e.a.	1736	14			
	Baarle-Nassau	2220	6			
	Gilze e.a.	2845	16	L. J. F. A. Schmid	+	Gilze.
	Te zamen...	42055	1080	6 notarissen: 5 Kath. en 1 niet-Kath.		

HERHALING.

Arrondissement Breda.

	KANTONS.	BEVOLKING.		NOTARISSEN.	
		K.	n. K.		
1	Breda	34952	4584	10	7 Kath. en 3 niet-Kath.
2	Oosterhout	23230	5528	6	2 " en 4 " "
3	Zevenbergen	29430	9774	8	2 " en 6 " "
4	Bergen op Zoom	36689	3364	8	5 " en 3 " "
5	Tilburg	42055	1080	6	5 " en 1 " "
	Te zamen...	166356	24330	38	21 Kath. en 17 niet-Kath.

3. Arrondissement Maastricht.

KANTONS.	GEMEENTEN.	BEVOLKING.		NOTARISSEN.	Gezinde.	STANDPLAATS.
		K.	n. K.			
1e Maastricht	Maastricht	26907	1650	 F. L. J. Dumoulin Mr. J. W. H. Haenen A. Nierstrasz A. E. J. H. Herfst J. M. H. Quaedyliet	+ + + + +	Maastricht. " " " "
	Oud-Vroenhoven	1557	11			
	Borgharen	723				
	Itteren	466				
	Bunde	818	6			
	Ulestraten	822				
	Meerssen	3260	163	J. Kleuters	+	Meerssen.
	Houthem	867	14			
	Ambij	936	4	Mr. J. P. Boots	+	Ambij.
	Heer	1471	1			
	Gronsveld	1822		F. G. H. Brouwers	+	Gronsveld.
	Mesch	237				
	Eijsden	2202	102	R. M. J. de Cleijn Brem	—	Eijsden.
	Rijckholt	224				
	St. Pieter	983	7			
	Te zamen...			43295 1958 10 notarissen: 8 Kath. en 2 niet-Kath.		
2e Heerlen.....	Heerlen	4989	116	G. Smeets B. G. J. A. van Kessel	— +	Heerlen. "
	Schaesberg	1173				
	Ubach over Worms	1302	1			
	Rimberg	283				
	Nieuwenhagen	1154		H. H. A. Beelen	+	Nieuwenhagen.
	Eijgelshoven	454				
	Kerkrade	6091	14	P. J. H. Moors	+	Kerkrade.
	Voerendaal	1819				
	Klimmen	1208		N. J. Bex	+	Klimmen.
	Wijnandsrade	546				
	Nuth	1249				
	Hoensbroek	1257		G. C. Cremers	+	Hoensbroek.
	Amstenrade	457	7			
	Merkelbeek	641		F. L. Lienaertz	+	Merkelbeek.
	Brunssum	1175	1			
	Schinveld	1099				
	Hulsberg	1222				
	Schimmert	1264	22			
	Te zamen...			27383 161 7 notarissen: 6 Kath. en 1 niet-Kath.		

vereenigd bij de wet van
 16 Dec. 1888, onder den
 naam van: Ubach over
 Worms.

KANTONS.	GEMEENTEN.	BEVOLKING.		NOTARISSEN.	Gezindte.	STANDPLAATS.
		K.	n. K.			
3e Sittard.....	Sittard	4842	259	L. J. B. van der Heijden	+	Sittard.
				A. J. M. F. Jausen	+	"
	Munstergeleen	702				
	Jabeek	399				
	Bingelrade	412				
	Oirsbeek	1064				
	Spaubeek	625				
	Schinnen	2099	5			
	Geul	1036				
	Beek	2510	89	P. L. A. Collard	—	Beek.
	Elsloo	1378	2			
	Geleen	2265		Dr. A. H. IJ. Russel	+	Geleen.
	Stein	1863	17			
	Urmond	1091	36	J. M. E. D. Gulikers	+	Ur mond.
	Obbicht en Papenhoven	761	8			
	Grevenbicht	950	128			
	Born	1620				
	Roosteren	903	2			
	Susteren	1911	22	L. P. H. Lienaerts	+	Susteren.
	Nieuwstadt	735	1			
	Limbricht	1345				
	Broeksittard	627				
Te zamen...		29138	569	6 notarissen: 5 Kath. en 1 niet-Kath.		
4e Gulpen.....	Gulpen	2402	133	J. M. A. Wijnans	+	Gulpen.
				Mr. L. J. van Oppen	+	"
	Valkenburg	894	29	J. L. Palmen	+	Valkenburg.
	Oud-Valkenburg	662				
	Schin op Geul	721				
	Wijlre	1642				
	Wittem	3734	5	J. J. Wintgens.	+	Wittem.
	Simpelveld	1755	1			
	Bocholtz	1265				
	Vaals	4183	182			
	Slenaken	530	1			
	Noordbeek	784		B. J. Borghans	+	Noordbeek.
	Mheer	930				
	St. Geertruid	934	1			
	Margraten	1048				
	Cadier en Keer	679				
	Bemelen	266				
	Berg en Terblijt	1085	1			
Te zamen...		23514	353	5 notarissen: alle 5 Kath.		

HERHALING.

Arrondissement Maastricht.

	KANTONS.	BEVOLKING.		NOTARISSSEN.	
		K.	n. K.		
1	Maastricht	43295	1958	10	8 Kath. en 2 niet-Kath.
2	Heerlen	27383	161	7	6 " en 1 " "
3	Sittard	29138	569	6	5 " en 1 " "
4	Gulpen	23514	353	5	5 alle Kath.
Te zamen...		123330	3041	28 notarissen:	24 Kath. en 4 niet-Kath.

4. Arrondissement R o e r m o n d.

KANTONS.	GEMEENTEN.	BEVOLKING.		NOTARISSSEN.	Gesinde.	STANDPAATS.
		K.	n. K.			
1e Roermond.....	Roermond	9923	547	G. H. V. Bongaerts K. H. Theunissen J. L. H. Linssen E. H. C. L. Strens	+	Roermond.
	Maasniel	2109	7		+	"
	Herkenbosch en Melick	1736	7		+	"
	St. Odiliënberg	975		J. J. E. Corbeij	+	St. Odiliënberg.
	Vlodrop	950	13			"
	Posterholt	1294				"
	Montfort	792	2			"
	Echt	4601	10	F. A. J. Russel	+	Echt.
	Ohé en Laak	516	11			"
	Stevensweert	1030	28			"
	Thorn	1458	7	J. C. Palmen	+	Thorn.
	Wessem	976				"
	Maasbracht	1435	11			"
	Linne	975				"
	Herten	1033	1			"
	Heel en Panheel	906				"
	Beegden	658				"
	Horn	1093				"
	Haalen	828				"
	Buggenum	702				"
	Nunhem	263				"
	Neer	1594				"
	Swalmen	2197	1			"
	Beesel	1829	3	F. W. Vogels	+	Reuver.
	Kessel	1389	2			"
	Te zamen...		41262	650	8 notarissen:	alle 8 Kath.

KANTONS.	GEMEENTEN.	BEVOLKING.		NOTARISSSEN.	Gezinde.	STANDPLAATS.
		K.	n. K.			
2e Venlo.....	Venlo	8457	676	J. S. H. Brouwers J. M. H. Roersch	+	Venlo.
	Tegelen	2575	23		+	"
	Belfeld	546				
	Maasbree	5125	20	W. A. Vissers	+	Blerick.
	Helden	3728		A. A. L. Haffmans	+	Helden.
	Sevenum	2102				
	Horst	3829	9	J. A. van den Bergh	+	Horst.
	Venraij	5328	2	M. F. A. Linssen	+	Venraij.
	Wanssum	719				
	Meerlo	1555	21			
	Broekhuijsen	850				
	Arcen en Velden	2015	5			
	Grubbenvorst	1563	4			
	Te zamen...		38392 760	6 notarissen: alle 6 Kath.		
3e Weert.....	Weert	7442	35	J. A. H. Clercx P. M. Goijarts F. A. H. Gielen	+	Weert.
	Budel	2007	71		+	"
	Soerendonk	913	10		+	Budel.
	Maarheeze	628	2			
	Nederweert	4666	5	J. T. H. Le Brun	+	Nederweert.
	Meijel	1389				
	Roggel	1628				
	Heijthuijsen	1904	13	P. G. Rutten	+	Heijthuijsen.
	Baexem	1002				
	Grathem	1097	2			
	Hunsel	1069	3			
	Ittervoort	249				
	Neeritter	775				
	Stamproij	1176				
	Te zamen...		25945 141	5 notarissen: alle 5 Kath.		
4e Helmond.....	Helmond	7005	361	B. A. J. Sassen E. Dijkhoff	+	Helmond.
	Mierlo	2489			+	"
	Stiphout	661				
	Lieshout	1234	9			
	Aarle-Rixtel	1489	39			
	Beek en Donk	1462	19			
	Gemert	4939	5	M. G. van Kemenade	+	Gemert.
	Bakel c. a.	1821	4			
	Deurne c. a.	4827	163	K. Th. van Riet	—	Deurne.
	Vlierden	566	10			
	Asten	3270	37	A. Rovers	—	Asten.
	Lierop	893				
	Someren	2953	74	A. F. H. Hoekers	+	Someren.
	Te zamen...		33609 721	6 notarissen: 4 Kath. en 2 niet-Kath.		

HERHALING.

Arrondissement Roermond.

	KANTONS.	BEVOLKING.		NOTARISSEN.	
		K.	n. K.		
1	Roermond	41262	650	8	alle 8 Kath.
2	Venlo	38392	760	6	alle 6 "
3	Weert.	25945	141	5	alle 5 "
4	Helmond	33609	721	6	4 " en 2 niet-Kath.
Te zamen...		139208	2272	25 notarissen:	23 Kath. en 2 niet-Kath.

5. Arrondissement Arnhem.

KANTONS.	GEMEENTEN.	BEVOLKING.		NOTARISSEN.	Gezinde.	STANDPLAATS.
		K.	n. K.			
1e Arnhem.....	Arnhem	16489	24489	A. F. C. van Hasselt	—	Arnhem.
				Jhr. R. J. Teding v. Berkhout	—	"
				J. J. Wildschut	—	"
				J. G. Troost	—	"
				G. Engelberts Jr.	—	"
				A. Moll	—	"
				J. W. Tulleken	—	"
				C. F. P. Böhlingk	—	"
	Rozendaal	26	464	Mr. S. Th. J. Roes	+	"
				C. E. J. M. van der Poel	—	"
	Rheden	2072	9426	M. H. Schröder	—	Velp.
				A. Everts	—	Dieren.
2e Wageningen...	Westervoort	1083	518	F. K. J. Pliester A. M. J. Willems	—	Zevenaar.
	Duiven	2702	110		+	
	Zevenaar	3622	444		—	
	Herwen en Aerdt	2961	516		—	
	Pannerden	963	4		—	
	Te zamen...		2991835974	14 notarissen:	2 Kath. en 12 niet-Kath.	
	Wageningen	1264	5041	J. M. F. van Everdingen	—	Wageningen.
				J. J. de Wit	—	"
				J. Karseboom	—	Oosterbeek.
	Renkum	1417	4171	W. F. J. Fischer	—	Ede.
	Doorwerth	7	266		—	
	Ede	101	11304		—	
	Veenendaal	112	3918	G. J. Wilbrink	—	Lunteren.
	Rhenen	65	4418	J. H. Kemelaar	—	Veenendaal.
				H. J. G. Mos	—	Rhenen.
	Te zamen...		296629118	7 notarissen:	alle 7 niet-Kath.	

KANTONS.	GEMEENTEN.	BEVOLKING.		NOTARISSEN.	Gezinde.	STANDPLAATS.
		K.	n. K.			
3e Nijmegen	Nijmegen	18096	6884	W. C. Böhlingk W. A. Halberstadt J. H. R. van Koolwijk J. Klaassen Th. F. A. Hekking Jhr. E. F. M. van Rijekevor- sel van Kessel C. A. E. Courbois	— — + — + + +	Nijmegen. " " " " " "
	Millingen	112	80			
	Ubbergen	2887	318	H. J. H. Libourel	+	Beek.
	Groesbeek	4210	172	G. W. Koppel	+	Groesbeek.
	Mook	1229	59			
	Heumen	1478	30			
	Overasselt	1582	83			
	Balgoy	451	9			
	Wijchen	3398	73	M. G. A. Wiertz v. Coehoorn	—	Wijchen.
	Beuningen	1870	224			
	Te zamen . . .			376277932	10 notarissen: 6 Kath. en 4 niet-Kath.	
4e Elst	Elst	3525	2006	C. G. Boonzajer M. Fzn.	—	Elst.
	Huissen	3573	207	H. J. Blaisse	+	Huissen.
	Gent	2394	206			
	Bemmel	4621	708	J. Stolk	—	Bemmel.
	Valburg	2007	3023	J. den Hartog Jager	—	Herveld.
	Hemmen	4	213			
	Heteren	1475	1615	E. D. de Meester	—	Heteren.
	Te zamen . . .			175997958	5 notarissen: 1 Kath. en 4 niet-Kath.	
5e Doesborgh	Doesborgh	1886	2655	Mr. H. A. J. Pennink J. N. van der Boon	— —	Doesburg. "
	Angerlo	969	873			
	Didam	3520	141	Mr. P. Kok	+	Didam.
	Wehl	2042	179			
	Hummelo	648	2620			
	Steenderen	1628	2028	H. Beker Jr.	—	Steenderen.
	Te zamen . . .			106938496	4 notarissen: 1 Kath. en 3 niet-Kath.	
6e Terborg	Wisch	1726	4329	G. H. van Everdingen Z. J. G. de Both P. de Wilde G. J. Kolfshoten A. L. Meijes W. E. Hijink N. Th. Ladenius	— + — + — — —	Terborg. Sillevolde. 's Heerenberg. Gendringen. " Dinxperlo. Doetinchem.
	Bergh	4990	488			
	Gendringen	4268	1535	A. G. Schepers	—	Zelhem.
	Dinxperlo	548	1821			
	Doetinchem (stad-)	679	2178			
	Doetinchem (ambt-)	1477	2289			
	Zelhem	708	2969			
	Te zamen . . .			1439615609	8 notarissen: 2 Kath. en 4 niet-Kath.	

HERHALING.

Arrondissement Arnhem.

	KANTONS.	BEVOLKING.		NOTARISSEN.				
		K.	n. K.					
1	Arnhem	29918	35971	14	2	Kath. en	12	niet-Kath.
2	Wageningen	2966	29118	7		alle	7	" "
3	Nijmegen	37627	7932	10	6	" en	4	" "
4	Elst	17599	7978	5	1	" en	4	" "
5	Doesborgh	10693	8496	4	1	" en	3	" "
6	Terborgh	14396	15609	8	2	" en	6	" "
Te zamen . . .		113199	105104	48	12	Kath. en	36	niet-Kath.

6. Arrondissement Zutphen.

KANTONS.	GEMEENTEN.	BEVOLKING.		NOTARISSEN.	Gezinde.	STANDPLAATS.	
		K.	n. K.				
1e Zutphen.....	Zutphen	2481	12344	G. W. de Josselin de Jong H. M. v. Voorthuijsen F. M. Gravesteijn v. Heijst A. Steenlach	— — — —	Zutphen. " " "	
	Warnsveld	397	2096	Jhr. P. A. C. M. v. Haeften	—	Vorden	
	Vorden	369	2434		—	Hengelo	
	Hengelo	1124	2370		—	Lochem	
	Lochem	28	2878	L. Schiethart	—		
	Laren	63	3921	J. C. J. Jonckheer C. Vos C. H. Marin	— — —	Gorssel " Brummen	
	Gorssel	209	4038				
	Brummen	685	6019				
	Te zamen...		5356	36097	10 notarissen: alle 10 niet-Kath.		
	2e Groenlo.....	Groenlo	1849	539		+	Groenlo
Lichtenvoorde		3505	418	D. Hesselink	—	Lichtenvoorde	
Aalten		1101	5490	J. B. W. Maitland	—	Aalten	
Winterswijk		1101	6972	Mr. W. A. Roelvink J. B. Dericks	— +	Winterswijk "	
Eibergen		2627	2385	G. E. H. ter Braak	—	Eibergen	
Neede		497	2689	W. J. Verbeek	—	Neede	
Boreulo		253	3752	J. H. Wijers	—	Boreulo	
Ruurlo		675	2007				
Te zamen...		11608	24252	8 notarissen: 2 Kath. en 6 niet-Kath.			

KANTONS.	GEMEENTEN.	BEVOLKING.		NOTARISSEN.	Gezinde.	STANDPLAATS.
		K.	n. K.			
3e Apeldoorn.....	Apeldoorn	1843	13210	R. J. Groll W. Walter	—	Apeldoorn.
	Voorst	2012	6914	K. W. Feith. C. H. Wilbrenninck	—	Beekbergen
	Epe	937	6926	Mr. H. H. Everts W. J. M. Verkouteren	—	Voorst Twello
	Heerde	65361		A. Huender P. Crezée	—	Epe Vaassen
	Te zamen...	47983	24411	8 notarissen: alle 8 niet-Kath.		Heerde
4e Deventer.....	Deventer	4327	14835	Mr. H. J. Kronenburg Mr. G. E. Jordens	—	Deventer.
				M. H. Houck	—	"
				J. W. L. Vroom	—	"
				S. O. P. Gualtherie v. Weezel	—	"
	Diepenveen	1269	2418		—	"
	Olst	1115	3308	A. P. van der Vlugt	—	Olst.
	Wijhe	1169	2835	E. van Beusekom	—	Wijhe.
	Raalte	4048	1747	L. H. C. van Rhijn	—	Raalte.
	Bathmen	51	1353			
	Te zamen...	11979	26496	8 notarissen: alle 8 niet-Kath.		

HERHALING.

Arrondissement Zutphen.

	KANTONS.	BEVOLKING.		NOTARISSEN.	
		K.	n. K.		
1	Zutphen	5356	36097	10	alle 10 niet-Kath.
2	Groenlo	11608	24252	8	2 Kath. en 6 niet-Kath.
3	Apeldoorn	4798	32411	8	alle 8 " "
4	Deventer	11979	26496	8	alle 8 " "
	Te zamen...	33741	119256	34	2 Kath. en 32 niet-Kath.

7. Arrondissement Tiel.

KANTONS.	GEMEENTEN.	BEVOLKING.		NOTARISSSEN.	Gezindte.	STANDPLAATS.
		K.	n. K.			
1e Tiel.....	Tiel	2729	6204	J. M. F. van Everdingen C. Post P. F. Dijkmeester Mr. H. J. A. van Heumen	— — — —	Tiel. " " "
	Echteld	135	2228			
	IJzendoorn	28	572			
	Dodewaard	107	1647			
	Kesteren	37	2625	W. M. J. Arends	—	Opheusden.
	Lienden	76	4028			
	Maurik	274	3373	F. J. W. van Everdingen	—	Eck en Wiel.
	Buren	189	1716	H. G. van Everdingen	—	Buren.
	Zoelen	47	2320			
	Wadenhoijen	145	1385			
	Te zamen...		3767	26098	7 notarissen : alle 7 niet-Kath.	
2e Geldermalsen..	Geldermalsen	32	567	O. P. Verweij	—	Geldermalsen.
	Est en Opijnen	31	1063			
	Ophemert	63	1178			
	Varik	305	791			
	Waardenburg	17	1240	P. H. den Ouden	—	Waardenburg.
	Haften	9	2081			
	Deil	614	1587	L. J. B. C. van Kessel	—	Rumpt.
	Beesd	1197	1225			
	Buirmalsen	95	1585			
	Culenburg	3409	3316	J. G. Moorrees	—	Culenburg.
	Beusichem	140	1757			
	Te zamen...		5882	18390	4 notarissen : alle 4 niet-Kath.	
3e Zaltbommel...	Zaltbommel	1023	2789	Mr. G. Kolff B. van de Werk B. A. Mispelblom Beijer C. Th. Kolfschoten A. Hoeflake	— — — + —	Zaltbommel. " " Driel. Ammerzoden.
	Driel	2816	562			
	Ammerzoden	1410	687			
	Hedel	694	933			
	Noderhemert	1	747			
	Poederoijen	6	946			
	Brakel	1	1231			
	Zuulichem		781			
	Gameren	30	1613			
	Hurwenen	245	366			
	Heerewaarden	122	993			
	Rossum	461	705			
	Kerkwijk	8	929			
	Te zamen...		6817	13282	5 notarissen : 1 Kath. en 4 niet-Kath.	

KANTONS.	GEMEENTEN.	BEVOLKING.		NOTARISSEN.	Gezindte.	STANDPLAATS.
		K.	n. K.			
4e Druten	Druten	4273	331	C. A. A. van de Garde	—	Druten.
	Ewijk	1846	100	B. A. Roes	+	Ewijk.
	Bergharen	1382	120			
	Batenburg	513	121			
	Horssen	809	105			
	Appeltern	2775	308	N. F. van der Heijden	+	Maasbommel.
	Dreumel	2074	102			
	Wamel	4412	329	A. J. J. A. M. H. Hengst B. N. Hoeven	+ +	Wamel. Leeuwen.
Te zamen...		18084	1516	5 notarissen: 4 Kath. en 1 niet-Kath.		
5e Vianen	Vianen	1105	2407	L. A. Baron van Ittersum B. A. van Houten	— —	Vianen. "
	Hagestein	438	421			
	Everdingen	343	777			
	Hei-en Boeikop		574			
	Schoonrewoerd	1	841			
	Leerdam	238	3142	A. G. de Kruijff	—	Leerdam.
	Asperen	48	1485			
	Leerbroek		713			
	Lexmond	12	1593			
Te zamen...		2185	11953	3 notarissen: alle 3 niet-Kath.		

HERHALING

Arrondissement Tiel.

	KANTONS.	BEVOLKING.		NOTARISSEN.		
		K.	n. K.			
1	Tiel	3767	26098	7	alle	7 niet-Kath.
2	Geldermalsen	5882	18390	4	alle	4 " "
3	Zaltbommel	6817	13282	5	1 Kath. en	4 " "
4	Druten	18084	1516	5	4 " en	1 " "
5	Vianen	2185	11953	3	alle	3 " "
Te zamen...		36735	71239	24	5 Kath. en 19 niet-Kath.	

8. Arrondissement Zwolle.

KANTONS.	GEMEENTEN.	BEVOLKING.		NOTARISSEN.	Gezinde.	STANDPLAATS.
		K.	n. K.			
1e Zwolle.....	Zwolle	6123	16636	H. G. P. van der Biesen Mr. G. Wieherlink Mr. C. Kaempff R. J. Westenberg W. C. van Reede C. B. H. Roijer G. P. Vroom	+	Zwolle.
	Zwollerkerspel	1042	4616		—	
	Hattum	24	2799	B. A. Bakker	—	Hattum.
	Heino	965	1001	R. Spitsen	+	Heino.
	Dalfsen	1671	3635	W. Nieboer	—	Dalfsen.
	Nieuwleusen	12	2280	B. W. Frijling	—	Nieuwleusen.
	Staphorst	13	5056		—	Staphorst.
	Hasselt	156	2373	F. Salie	—	Hasselt.
	Zwartsluis	19	4303	N. van Steenberg	—	Zwartsluis.
	Vollenhove (stad-)	189	1463	M. J. van Krieken	—	Vollenhove.
	Vollenhove (ambt-)	31	2183		—	
	Blokszijl	2	1628	G. H. Cramer	—	Blokszijl.
	Te zamen...		10247	16 notarissen: 2 Kath. en 14 niet-Kath.		
2e Kampen.....	Kampen	2619	14825	D. Bakker Mr. H. H. Janssen Höfelt V. van der Willigen J. Hoek Jr. J. H. C. Smeltzer	—	Kampen.
	Oldebroek	204	4759		—	
	Kampervveen	24	649		—	
	Zalk en Veeccaten	108	863		—	
	Wilsum	3	707		—	
	Ijsselmuiden	582	1504		—	
	Grafhorst		636		—	
	Genemuiden	2	2825	R. Jonkers	—	Genemuiden.
	Te zamen...		3542	6 notarissen: alle 6 niet-Kath.		
3e Harderwijk....	Harderwijk	683	6157	Mr. J. F. Neeb	—	Harderwijk.
	Ermelo	22	5223	J. C. van Osselen	—	Nunspeet.
	Putten	226	4439	A. C. Pliester	—	Putten.
	Nijkerk	647	6955	Mr. R. A. J. Colenbrander	—	Nijkerk.
	Doornspijk	2	3089		—	
	Elburg	8	2607	Mr. H. A. Hoefhamer	—	Elburg.
	Te zamen...		1588	5 notarissen: alle 5 niet-Kath.		

KANTONS.	GEMEENTEN.	BEVOLKING.		NOTARISSEN.	Gezinde.	STANDPLAATS.
		K.	n. K.			
4e Ommen.....	Ommen (Stad-)	554	2108	F. W. N. Baron Mulert	—	Ommen.
	Ommen (Ambt-)	493	3601			
	Den Ham	307	4113	J. Buddingh	—	Den Ham.
	Hardenberg (Stad-)	7	1367			
	Hardenberg (Ambt-)	1213	6827	G. de Meijier	—	Heemse.
	Gramsbergen	263	2931	H. R. A. Rambonnet	—	Gramsbergen.
	Avereest	725	5807	Mr. J. H. E. Meesters	—	Avereest.
Te zamen...		3562	26754	5 notarissen: alle 5 niet-Kath.		

HERHALING.

Arrondissement Zwolle.

	KANTONS.	BEVOLKING.		NOTARISSEN.	
		K.	n. K.		
1	Zwolle	10247	47973	16	2 Kath. en 14 niet-Kath.
2	Kampen	3542	26768	6	alle 6 " "
3	Harderwijk	1588	28470	5	alle 5 " "
4	Ommen	3562	26754	5	alle 5 " "
Te zamen...		18939	129965	32	2 Kath. en 30 niet-Kath.

9. Arrondissement Almelo.

KANTONS.	GEMEENTEN.	BEVOLKING.		NOTARISSEN.	Gezindte.	STANDPLAATS.
		K.	n. K.			
1e Almelo	Almelo (stad-)	1354	6404	Mr. J. G. Veening W. L. Bruist Jr	—	Almelo.
	Almelo (ambt-)	854	3157		—	"
	Wie den	1706	4273	J. Poulie	—	Wierden
	Hellendoorn	1368	4523	Mr. A. J. van Riemsdijk	—	Hellendoorn.
	Vriezeveen	399	3283	H. Lammerink	—	Vriezeveen.
	Tubbergen	5889	296	G. van den Bosch	+	Tubbergen.
	Ootmarsum	1194	363	J. A. H. ten Pol	+	Ootmarsum.
	Donekamp	3418	577			
	Borne	2679	1288	W. Permentier	+	Borne.
	Weerselo	4921	200			
Te zamen . . .		23782	24364	8 notarissen: 3 Kath. en 5 niet-Kath.		
2e Enschedé	Enschedé	1775	3675	G. Jordens A. Peterie	—	Enschedé.
	Lonneker	3441	9353		—	"
	Losser	4283	344			
	Oldenzaal	3071	780	J. B. Stork	—	Oldenzaal.
	Hengelo	2505	3997	J. H. Batenburg	+	"
	Haaksbergen	3549	1346	G. J. H. Verbeek	—	Hengelo.
				G. H. G. van Beest	—	Haaksbergen.
Te zamen . . .		18624	19495	6 notarissen: 1 Kath. en 5 niet-Kath.		
3e Goor	Goor	534	1933	W. Verweij Mejan	—	Goor.
	Delden (stad-)	853	846	J. de Lorraine Holling	—	Delden.
	Delden (ambt-)	1786	1215			
	Diepenheim	179	1495			
	Markelo	263	4035	P. L. Bosch	—	Markelo.
	Holten	83	2866			
	Rijssen	633	3261	Mr. J. van Meurs	—	Rijssen.
Te zamen . . .		4331	15615	4 notarissen: alle 4 niet-Kath.		

HERHALING.

Arrondissement Almelo.

	KANTONS.	BEVOLKING.		NOTARISSEN.	
		K.	n. K.		
1	Almelo	23782	24364	8	3 Kath. en 5 niet-Kath.
2	Enschedé	18624	19495	6	1 " en 5 " "
3	Goor	4331	15651	4	alle 4 " "
Te zamen . . .		46737	59510	18	4 Kath. en 14 niet-Kath.

KANTONS.	GEMEENTEN.	BEVOLKING.		NOTARISSEN.	Gezindte.	STANDPLAATS.
		K.	n. K.			
3e Leiden	Leiden	10077	30722	A. van Leeuwen Mr. J. A. F. Coebergh W. J. Kaiser Mr. H. L. A. Obreen Mr. L. M. J. H. Kerstens J. A. van Hamel S. Crommelin Mr. C. H. P. Klaverwijden L. J. C. A. Gordon	— + — — + — — + —	Leiden. " " " " " " " "
	Leiderdorp	874	2159		—	
	Zoeterwoude	2337	1546	A. J. Rijshouwer	—	Zoeterwoude.
	Voorschoten	939	1240	D. K. J. Schoor	—	Voorschoten.
	Valkenburg	19	450		—	
	Rijnsburg	181	1869		—	
	Katwijk	562	5267	Mr. D. van Riessen	—	Katwijk.
	Oegstgeest	1225	1478		—	
	Warmond	927	427	J. W. J. Pape	—	Warmond.
	Noordwijkerhout	1332	181		—	
	Noordwijk	1883	1814	Mr. Th. W. van der Schalk	—	Noordwijk.
	Voorhout	895	196		—	
	Sassenheim	630	547		—	
	Te zamen . . .		21881 47896	14 notarissen : 3 Kath. en 11 niet-Kath.		
4e Alphen	Alphen	933	2708	J. C. Spruijt	—	Alphen.
	Hazerswoude	1103	2119	K. N. Hengeveld	—	Hazerswoude.
	Benthuizen	12	641		—	
	Boskoop	511	2111	J. Maarschalk	—	Boskoop.
	Zwammerdam	466	1098		—	
	Aarlanderveen	660	2257	J. A. van der Lee	—	Aarlanderveen.
	Nieuwveen	523	717		—	
	Rijnsaterwoude	290	297		—	
	Ter Aar	1299	857		—	
	Woubrugge	838	1196		—	
	Koudekerk	171	1180		—	
	Oudshoorn	194	2045	C. C. Krom	—	Oudshoorn.
	Te zamen . . .		7000 17226	5 notarissen : alle 5 niet-Kath.		

HERHALING.

Arrondissement 's-Gravenhage.

	KANTONS.	BEVOLKING.		NOTARISSEN :	
		K.	n. K.		
1	's-Gravenhage	42059	84059	26	5 Kath. en 21 niet-Kath.
2	Delft	23010	27813	10	1 " en 9 " "
3	Leiden	21881	47896	14	3 " en 11 " "
4	Alphen	7000	17226	5	alle 5 " "
Te zamen . . .		93950	176998	55	9 Kath. en 46 niet-Kath.

11. Arrondissement R o t t e r d a m.

[illegible]

5e

KANTONS.	GEMEENTEN.	BEVOLKING.		NOTARISSEN.	Gesinde.	STANDPLAATS.
		K.	n. K.			
3e Schiedam	Schiedam	9592	13434	H. W. M. Roelants	—	Schiedam.
				W. J. A. Roldanus	—	"
				P. F. J. van der Heijden	+	"
				Mr. H. M. C. Poortman	—	"
				D. van den Berg Jr.	—	Overschie.
	Overschie	796	3001			
	Kethel en Spaland	592	638			
	Vlaarderinger-ambacht	338	694			
	Maasland	432	2101	J. van der Poort	—	Maasland.
	's-Gravesande	277	4403	R. W. A. H. Reijnen	—	's-Gravesande.
	Maassluis	388	4439	Mr. L. Reeser	—	Maassluis.
	Vlaardingen	1207	8312	A. Knottenbelt	—	Vlaardingen.
	Te zamen . . .	13622	37031	9 notarissen : 1 Kath. en 8 niet-Kath.		
4e Gouda	Gouda	5795	12323	P. M. Montijn	—	Gouda.
				G. C. Fortuijn Drooglever	—	"
				H. Groenendaal	—	"
	Hekendorp	222	453			
	Lange-Ruigeweide	18	569			
	Reeuwijk	784	1949			
	Waddinxveen	960	3268	Mr. J. Molenaar	—	Waddinxveen.
	Moercapele	24	579			
	Bleiswijk	433	1055			
	Zevenhuizen	98	2213	W. J. Reijnders	—	Zevenhuizen.
	Nieuwerkerk a/d IJssel	169	2222			
	Moordrecht	276	1992	A. Kluit Azn.	—	Moordrecht.
	Goudarak	40	1697			
	Te zamen . . .	8819	28320	6 notarissen : alle 6 niet-Kath.		
5e Schoonhoven . .	Schoonhoven	852	3038	D. Feijinek	—	Schoonhoven.
	Willige Langerak	293	582			
	Jaarsveld	105	1284			
	Lopik	600	913	N. F. Cambier van Nooten	—	Lopik.
	Polsbroek	247	668			
	Benschop	558	1119			
	Willeskop	408	378			
	Hoenkoop	247	156			
	Vlist	147	305			
	Haastrecht	685	976	H. J. F. Heyman	—	Haastrecht.
	Stolwijk	12	2103			
	Berkenwoude	7	616			
	Ouderkerk a/d IJssel	10	2509	G. J. Spruijt	—	Ouderkerk a/d IJssel.
	Krimpen a/d IJssel	18	1828			
	Krimpen a/d Lek	10	1830			
	Lekkerkerk	1	2951	A. J. de Mooij	—	Lekkerkerk.
	Bergambacht	12	2540	J. P. Mahlstede	—	Bergambacht
	Ammerstol		914			
	Te zamen . . .	4212	24710	6 notarissen : alle 6 niet-Kath.		

KANTONS.	GEMEENTEN.	BEVOLKING.		NOTARISSEN.	Gesinde.	STANDPLAATS.
		K.	n. K.			
6e Brielle.....	Brielle	517	3925	Mr. P. van Andel A. Hermans	—	Brielle.
	Oostvoorne	17	1615		—	"
	Rockanje	4	1675		—	
	Nieuw-Helvoet	43	1475		—	
	Nieuwenhoorn.	13	1576		—	
	Hellevoetsluis	445	4059	J. G. Maris	—	Hellevoetsluis.
	Oudenhoorn		864		—	
	Zuidland	4	1804	C. M. Loeff	—	Zuidland.
	Hekelingen	10	918		—	
	Spijkenisse		1755		—	
	Geervliet		1139		—	
	Heenvliet	51	1293	W. F. J. van Dullemen	—	Heenvliet.
	Abbenbroek		724		—	
	Zwartewaal	6	898		—	
	Vierpolders		731		—	
	Rozenburg		1761		—	
Te zamen...		1110	26212	5 notarissen: alle 5 niet-Kath.		
7e Sommelsdijk...	Sommelsdijk	60	2540		—	
	Middelharnis	109	3618	C. de Vries	—	Middelharnis.
	Stad aan 't Haringvliet	14	1185		—	
	den Bommel	330	1127		—	
	Ooltgensplaat	401	1961	Mr. A. J. C. van Weel	—	Ooltgensplaat.
	Oude Tonge	841	1870	A. A. Bode	—	Oude Tonge.
	Nieuwe Tonge	43	1473		—	
	Herkingen		659		—	
	Dirksland	18	2210	W. Kuijpers	—	Dirksland
	Melissant	33	1224		—	
	Stellendam	9	1053		—	
	Goedereede		1048	A. van Schouwen	—	Goedereede.
	Ouddorp	3	2481		—	
Te zamen...		1861	22449	5 notarissen: alle 5 niet-Kath.		

HERHALING.

Arrondissement Rotterdam.

	KANTONS.	BEVOLKING.		NOTARISSEN.	
		K.	n. K.		
1	Rotterdam	50616	127437	34	6 Kath. en 28 niet-Kath.
2	No. 1 en 2.				
3	Schiedam	13622	37031	9	1 " en 8 " "
4	Gouda	8819	28320	6	alle 6 " "
5	Schoonhoven	4212	24710	6	alle 6 " "
6	Brielle	1110	26212	5	alle 5 " "
7	Sommelsdijk	1861	22449	5	alle 5 " "
Te zamen...		80240	266159	65	7 Kath. en 58 niet-Kath.

12. Arrondissement Dordrecht.

KANTONS.	GEMEENTEN.	BEVOLKING.		NOTARISSEN.	Gezindte.	STANDPLAATS.
		K.	n. K.			
1e Dordrecht. Vereenigd bij de wet van 18 Juni 1881 onder den naam van Zwijndrecht.	Dordrecht	3624	23668	Mr. J. de Koning J. J. Blussé Jr. Mr. J. D. Schultze van Haegen D. W. Stoop N. P. Jongkindt M. C. Sigmond H. F. Koevoets O. W. P. van Tussenbroek	— — — — — — + —	Dordrecht. " " " " " " "
	Dubbeldam	66	3776			
	Groote Lindt	2	979			
	Zwijndrecht	116	3197	Mr. J. W. Sluiter	—	Zwijndrecht.
	Te zamen...		380831620	9 notarissen: 1 Kath. en 8 niet-Kath.		
	Oud-Beijerland	92	4935	Mr. A. van Weel	—	Oud-Beijerland.
	Nieuw Beijerland	4	1507			
	Piershil	8	774			
	Goudswaard	5	1178			
	Zuid-Beijerland	16	1909			
2e Oud-Beijerland.	Numansdorp	17	3030			
	Strijen	25	4188	J. A. Stoop	—	Strijen.
	's Gravendeel	6	3675	G. C. Hoolmans	+	's Gravendeel.
	Maasdam	2	1804			
	Puttershoek	1	2034			
	Heinenoord	3	1877			
	Mijnsheerenland	1	1580	E. ter Kuile	—	Mijnsheerenland.
	Westmaas		1043			
	Klaaswaal	16	1551	A. M. van Drongelen	—	Klaaswaal.
	Te zamen...		19631085	5 notarissen: 1 Kath. en 4 niet-Kath.		
3e Ridderkerk....	Ridderkerk	20	6789	F. H. Baron d'Aulnis de Bourouill	—	Ridderkerk.
	Hendrik-Ido-Ambacht	5	2659			
	Heerjansdam	4	1481			
	Oost- en West-					
	Barendrecht	25	3175	L. A. de Raadt	—	Barendrecht.
	Rhoon	296	1271			
	Poortugal	89	1028	H. Duijfjes	—	Poortugal.
	Hoogvliet	26	1059			
	Pernis		2107			
	Charlois	125	7680	N. A. van Buuren J. F. Ninaber	— —	Charlois. "
h.	IJsselmonde	75	2849	H. L. Waterbeek	—	IJsselmonde.
	Te zamen...		66530098	6 notarissen: alle 6 niet-Kath.		

KANTONS.	GEMEENTEN.	BEVOLKING.		NOTARISSSEN.	Gezinde.	STANDPLAATS.
		K.	n. K.			
4e Gorinchem....	Gorinchem	2284	7413	M. F. Boonzajer A. G. W. Boll W. J. U. van Rosendaal W. Maaskant	— — — —	Gorinchem. " " "
	Arkel	96	646			
	Vuren	25	1419			
	Herwijnen	38	1863	Mr. G. J. Kolff.	—	Herwijnen.
	Heukelum	2	1479			
	Kedichem		777			
	Nieuwland	101	592			
	Meerkerk	9	1321	B. J. Bodde	—	Meerkerk.
	Ameide		1454			
	Tienhoven		348			
	Noordeloos		958			
	Hoornaar		597			
	Hoog-Blokland		729			
	Schelluinen		334			
	Giessen-Nieuwkerk	1	851			
	Hardinxveld	7	4321			
	Te zamen...		2563 25102	6 notarissen: alle 6 niet-Kath.		
5e Sliedrecht....	Sliedrecht	36	620	N. A. C. Slotemaker	—	Sliedrecht.
	Giessendam	3	3092	J. M. Geluk	—	Giessendam.
	Peursum		359			
	Molenaarsgraaf		464	H. Coert	—	Molenaarsgraaf.
	Ottoland		581			
	Goudriaan		628			
	Langerak		937			
	Nieuwpoort	3	608			
	Groot-Amers		1258			
	Brandwijk		773			
	Streefkerk		1749	A. Castelijm	—	Streefkerk.
	Nieuw-Lekkerland	16	2394			
	Alblasserdam	53	4116	D. van Wageninge	—	Alblasserdam.
	Oud-Alblas	2	961			
	Papendrecht	8	2619	P. K. Bos	—	Papendrecht.
	Wijngaarden		391			
	Bloskensgraaf en Hofvegen		936			
	Te zamen...		121 30486	6 notarissen: alle 6 niet-Kath.		

HERHALING.

Arrondissement Dordrecht.

	KANTONS.	BEVOLKING.		NOTARISSSEN.	
		K.	n. K.		
1	Dordrecht	3808	31620	9	1 Kath. en 8 niet-Kath.
2	Oud-Beijerland	196	31085	5	1 " en 4 " "
3	Ridderkerk	665	30098	6	alle 6 " "
4	Gorinchem	2563	25102	6	alle 6 " "
5	Sliedrecht	121	30486	6	alle 6 " "
	Te zamen...	7353	148391	32	2 Kath. en 30 niet-Kath.

13. Arrondissement Middelburg.

KANTONS.	GEMEENTEN.	BEVOLKING.		NOTARISSEN.	Gezinde.	STANDPLAATS.
		K.	n. K.			
1e Middelburg....	Middelburg	1537	14509	C. J. Huvers P. P. Slegt B. A. Verheij A. M. Tak J. de Vos	— — — — —	Middelburg. " " " "
	Nieuw-en St. Joosland	8	946			
	Arnemuiden	51	1736			
	Veere	44	911			
	St. Laurens		510			
	Grijpskerke		736			
	Serooskerke		1160			
	Vrouwepolder		925			
	Oostkapelle	1	1067			
	Domburg		900			
	Aagtekerke		525			
	Westkapelle	1	2124			
	Meliskerke		556			
	Zoutelande	2	625			
	Biggekerke		697			
	Koudekerke	8	1712	P. Loeff	—	Koudekerke.
	Vlissingen	2653	7403	Th. van Uije Pieterse J. A. de Wolff	— —	Vlissingen. "
	Ritthem		645			
	Oost- en West-Souburg	27	1209			
	Te zamen...	4332	38896	8 notarissen: alle 8 niet-Kath.		
2e Goes.....	Goes	1351	5043	Mr. J. L. H. Liebert J. M. Pilaar J. E. Mulock Houwer	+ — —	Goes. " "
	's Heer-Abtskerke	68	250			
	Nisse	95	563			
	's Gravenpolder	91	787	L. A. Paardekooper Overman	—	's Gravenpolder
	Hoedekenskerke	478	574			
	Baarland	148	581			
	Oudelande	78	598			
	Ellewoutsdijk	18	719	J. van der Kloes	—	Ellewoutsdijk.
	Driewegen	53	552			
	Overzande	694	208			
	Borsselen	198	883			
	's Heerenhoek	803	200			
	Heinkenszand	813	873	P. M. de Ronde Bresser	—	Heinkenszand.
	's Heer-Arendskerke	562	2290			
	Wolphaartsdijk	12	2093			
	Kortgene		1076	H. Roelof	—	Kortgene.
	Wissekerke	3	3376			
	Colijnsplaat		2060	M. Noordijke	—	Colijnsplaat.

KANTONS.	GEMEENTEN.	BEVOLKING.		NOTARISSEN.	Gezinde.	STANDPLAATS.
		K.	n. K.			
2e Goes.....	Kats		590			
	Kattendijke	3	1008			
	Kloetinge	45	1057			
	Kapelle	30	1780	A. G. Merens	—	Kapelle.
	Wemeldinge	8	1544			
	Yerseke	25	2006			
	Schore	42	696			
	Kruiningen	294	2225	C. Prins	—	Kruiningen.
	Waarde	23	749			
	Krabbendijke	16	1374			
	Rilland-Bath	137	1294			
Te zamen...		6086	37049	10 notarissen: 1 Kath. en 9 niet-Kath.		
3e Oostburg.....	Oostburg	322	1394	C. le Nobel	—	Oostburg.
	Waterlandkerkje	396	293			
	IJzendijke	2024	982	Mr. F. J. Brevet	—	IJzendijke.
	Biervliet	739	1426			
	Hoofdplaat	1087	448			
	Schoondijke	422	1395	W. C. de Smidt	—	Schoondijke
	Breskens	139	1337			
	Groede	465	2072	H. G. Hammacher	—	Groede.
	Nieuwvliet	13	690			
	Zuidzande	7	1080	J. Lansen Crohin	—	Zuidzande.
	Cadzand	28	1153			
	Retranchement	146	718			
	St. Anna ter Muiden	137	153			
	Sluis	711	923	K. F. Koksma	—	Sluis.
	Heille	498	93			
Vereenigd bij de wet van 23 April 1880, onder den naam van Sluis	Aardenburg	876	943	J. M. de Graaff	—	Aardenburg
	Eede	20	1218			
	St. Kruis	462	259			
Te zamen...		8492	16577	7 notarissen: alle 7 niet-Kath.		
4e Ter Neuzen...	Ter Neuzen	715	3979	Mr. J. P. Dronekers	—	Ter Neuzen.
				C. J. A. Fereken	—	"
	Hoek	66	1790			
	Philippine	644	48			
	Sas van Gent	1008	188	D. W. Coninck Westenberg	—	Sas van Gent.
	Westdorpe	1631	69			
	Axel	545	2580	P. Dregmans	—	Axel.
	Zaamslag	116	2751			
Te zamen...		4725	11405	4 notarissen: alle 4 niet-Kath.		

KANTONS.	GEMEENTEN.	BEVOLKING.		NOTARISSEN.	Gezinde.	STANDPLAATS.
		K.	n. K.			
5e Hulst.....	Hulst	2217	212	Mr. J. G. van Deinze A. M. Rijsoort van Meurs	— —	Hulst. "
	Clinge	2346	17			
	Graauw	1923	56			
	Hontenisse	4674	307	A. L. A. Roucher Mr. A. C. B. Thomaes	— +	Hontenisse. "
	Ossenisso	867	28			
	Hengstdijk	690	37			
	Boschkapelle	1219	67			
	Stoppeldijk	1797	25			
	St. Jansteen	1941	25			
	Koewacht	2117	10			
	Zuiddorpe	483				
	Overslag	465	1			
Te zamen...		20739	785	4 notarissen: 1 Kath. en 3 niet-Kath.		

HERHALING.

Arrondissement Middelburg.

	KANTONS.	BEVOLKING.		NOTARISSEN.	
		K.	n. K.		
1	Middelburg	4332	38896	8	alle 8 niet-Kath.
2	Goes	6086	37049	10	1 Kath. en 9 " "
3	Oostburg	8492	16577	7	alle 7 " "
4	Ter Neuzen	4725	11405	4	alle 4 " "
5	Hulst	20739	785	4	1 Kath. en 3 " "
Te zamen...		44374	104712	33	2 Kath. en 31 niet-Kath.

14. Arrondissement Zierikzee.

KANTONS.	GEMEENTEN.	BEVOLKING.		NOTARISSEN.	Gezindte.	STANDPLAATS.
		K.	n. K.			
1e Zierikzee	Zierikzee	1410	5729	Mr. J. Moolenburg Mr. J. C. v. d. Lek de Clereq P. Way	— — —	Zierikzee. " " "
	Ouwerkerk	6	779			
	Nieuwerkerk	7	1285			
	Oosterland		1356			
	Bruinisse	5	2093			
	Dreischor		1128			
	Noordgouwe	19	771			
	Zonnemaire		1053			
	Brouwershaven	8	1770	J. van der Bent	—	Brouwershaven.
	Duivendijke	1	643			
	Elkerzee		530			
	Ellemeet	1	515			
	Noordwelle	1	489			
	Renesse	3	611	Mr. J. A. Bolle	—	Renesse.
	Haamstede	29	968			
	Burgh	4	657			
	Serooskerke		338			
	Kerkwerve	1	698			
Te zamen . . .		1495	21413	5 notarissen: alle 5 niet-Kath.		
2e Tholen	Tholen	278	2501	Mr. F. A. Wagtho	—	Tholen.
	Oud Vossemeer	407	1554			
	St. Philipsland	8	1439			
	St. Annaland	13	2316			
	Stavenisse		1605			
	St. Maartensdijk	3	2657	J. Sipkes	—	St. Maartensdijk.
	Scherpenisse	1	1493			
	Poortvliet	24	1638			
Te zamen . . .		734	15203	2 notarissen: alle 2 niet-Kath.		

HERHALING.

Arrondissement Zierikzee.

	KANTONS.	BEVOLKING.		NOTARISSEN.	
		K.	n. K.		
1	Zierikzee	1495	21413	5	alle 5 niet-Kath.
2	Tholen	734	15203	2	alle 2 „ „
Te zamen . . .		2229	36616	7	alle 7 niet-Kath.

nsdijk

[illegible]

KANTONS.	GEMEENTEN.	BEVOLKING.		NOTARISSSEN.	Gezindte.	STANDPLAATS.
		K.	n. K.			
Amsterdam No. 1				L. H. J. Mirani H. J. van Doorn BAZN Mr. A. P. Visser F. C. P. Boterhoven de Haan H. Kruijper H. J. Paris P. A. P. J. P. Colombon J. G. J. van der Beek R. F. J. van der Dries W. Krabbendam H. C. Boelhouwer	— — — — — — — — — — — —	Amsterdam. " " " " " " " " " " " Watergraafsmeer.
2e Amsterdam No. 2	Watergraafsmeer Diemen Amsterdam (gedeelte) Nieuwer-Amstel	216 345	980 835			
	Ouder-Amstel Uithoorn	1098 3010	1422 735	J. F. Herbschleb B. W. Smit J. A. Oekhuijsen Mr. C. J. Boerlage	— — — —	Nieuwer-Amstel. " Ouder-Amstel. Uithoorn.
3e Amsterdam No. 3	Amsterdam (ged.) Buiksloot Nieuwendam Ransdorp	159 320 84	790 1316 1466	Th. H. F. M. van Veersen	— — — —	Nieuwendam
4e Amsterdam No. 4	Amsterdam (ged.) Sloten	1817	3761	A. Boele	—	Sloten.
	Te zamen...	79450	268544	65 notarissen: 11 Kath. en 54 niet-Kath.		
5e Hilversum.....	Hilversum	4398	4767	K. J. Perk P. C. Lasonder W. van Diepen Jrzn.	— — —	Hilversum. " Laren.
	Laren Blaricum Huizen Bussum Naarden Muiden Weesp Weesperkarspel Nederhorst den Berg Ankeveen 's Graveland Kortenhoef	1886 906 24 1237 931 553 1008 780 458 323 207 242	85 43 3677 588 1914 1228 2599 1156 604 204 1021 583	H. P. Bok P. Munnikhuizen J. Meijlinck	— — — — — — — — — — — —	Bussum. Naarden. Weesp.
	Te zamen...	12953	18469	6 notarissen: alle 6 niet-Kath.		

HERHALING.

Arrondissement Amsterdam.

	KANTONS.	BEVOLKING.		NOTARISSEN.	
		K.	n. K.		
1	Amsterdam	79450	268544	65	11 Kath. en 54 niet-Kath.
2	No. 1, 2, 3, 4.				
3					
4					
5	Hilversum	12953	18469	6	alle 6 niet-Kath.
	Te zamen...	92403	287013	71	11 Kath. en 60 niet-Kath.

16. Arrondissement Alkmaar.

KANTONS.	GEMEENTEN.	BEVOLKING.		NOTARISSEN.	Gezinde.	STANDPLAATS.
		K.	n. K.			
1e Alkmaar.....	Alkmaar	5391	7913	H. J. de Lange W. F. G. L. Gouwe J. van Leeuwen Az. H. Metman M. Gouverne	— — — — +	Alkmaar. " " " "
	Egmond Binnen	925	355			
	Egmond aan Zee	189	1836			
	Bergen	764	739	C. P. F. van Bosstraeten	—	Bergen.
	Schoorl	482	815			
	Noordscharwoude	179	731			
	Zuidscharwoude	292	803	P. G. Duker	—	Zuidscharwoude.
	Broek op Langendijk	22	1150			
	Heer Hugowaard	1247	1445			
	Oterleek	138	619	P. A. de Gelder	—	Oterleek.
	Oudorp	412	289			
	Schermerhorn	236	1037			
	Zuid- en Noord- schermer	56	1112			
	Graft	284	1321			
	Rijp	483	1438	P. J. Lau	+	Rijp.
	Akersloot	669	874			
	Uitgeest	1000	1363	B. Wieland Los	—	Uitgeest.
	Castricum	1295	225			
	Limmen	740	268			
	Heilo	906	563			
	St. Pancras	53	471			
	Koedijk	146	936			
	Te zamen...	15909	26303	10 notarissen: 2 Kath. en 8 niet-Kath.		

KANTONS.	GEMEENTEN.	BEVOLKING.		NOTARISSSEN.	Gezinde.	STANDPLAATS.
		K.	n. K.			
2e Schagen	Schagen	973	2227	C. Boonacker	—	Schagen.
	St. Maarten	218	890			
	Petten	22	357			
	Zijpe	1092	3758	G. van Os	—	Zijpe.
	Callantsoog	73	543			
	Anna Paulowna	289	2434			
	Wieringerwaard	9	1331	J. P. Backx	—	Wieringerwaard.
	Barsingerhorn	56	2426			
	Winkel	21	1767	A. Sloos	—	Winkel.
	Nieuwe Niedorp	356	1265			
	Oude Niedorp	664	530			
	Oudkarspel	251	1137			
	Warmenhuizen	684	630	A. Vonk	—	Schoorl dam
	Harenkarspel	1022	1022			
Te zamen...		5730	20317	5 notarissen: alle 5 niet-Kath.		
3e Helder	Helder	4456	15220	P. S. Hordijk	—	Helder.
				J. W. H. Raven	—	Nieuwediep.
	Texel	1298	5183	J. R. G. Coninck Westenberg	—	Texel.
				G. J. O. D. Dikkers	—	"
	Vlieland	14	730			
	Wieringen	222	2136	H. A. J. v. d. Speck Obreen	—	Wieringen.
Te zamen...		5990	23269	5 notarissen: alle 5 niet-Kath.		
4e Hoorn	Hoorn	3470	6729	C. Hulst	—	Hoorn.
				C. Boldingh Gzn.	—	"
				B. H. Jansen	+	"
	Schellinkhout	26	578			
	Wijdenes	30	809			
	Urk		2136			
	Venhuizen	697	1308			
	Bovenkarspel	745	752			
	Enkhuizen	781	4993	G. P. Nijhoff	—	Enkhuizen.
				M. Boll	—	"
	Grootebroek	1601	495	J. Th. Pool	—	Grootebroek.
	Hoogkarspel	594	700	Mr. F. Langerhuizen	—	
				van Uven	—	Hoogkarspel.
	Blokker	996	602	L. C. E. Hermsen	—	Ooster-Blokker
	Westwoud	630	314			
	Zwaag	733	402			
	Wognum	1160	442			
	Ursem	703	585			
	Avenhorn	375	960	J. C. Pan	—	Avenhorn.
	Beets	7	615			
	Oudendijk	38	615			
	Berkhout	938	1373			
Te zamen...		13524	24408	9 notarissen: 1 Kath. en 8 niet-Kath.		

KANTONS.	GEMEENTEN.	BEVOLKING.		NOTARISSEN.	Gezindte.	STANDPLAATS.
		K.	n. K.			
5e Medemblik . . .	Medemblik	1031	1141	Mr. J. W. de Feijfer	—	Medemblik.
	Opเปอร์does	21	765			
	Wervershoof	1505	352			
	Andijk	463	1989	J. van Bommel	—	Andijk.
	Nibbixwoud	673	491			
	Midwoud	25	961			
	Sijbekarspel	460	751	C. Donker	—	Benningbroek.
	Opmeer	347	134			
	Spanbroek	1180	374			
	Obdam	817	164	A. C. J. Daamen	+	Obdam.
	Hensbroek	526	425			
	Hoogwoud	814	1384	C. Warnsinck	—	Hoogwoud.
	Abbekerk	225	613			
	Twisk		841			
Te zamen . . .		8430	10385	5 notarissen: 1 Kath. en 4 niet-Kath.		

HERHALING.

Arrondissement Alkmaar.

	KANTONS	BEVOLKING.		NOTARISSEN.	
		K.	n. K.		
1	Alkmaar	15909	26303	10	2 Kath. en 8 niet-Kath.
2	Schagen	5730	20317	5	alle 5 " "
3	Helder	5990	23269	5	alle 5 " "
4	Hoorn	13524	24408	9	1 " en 8 " "
5	Medemblik	8430	10385	5	1 " en 4 " "
Te zamen . . .		49583	104682	34	4 Kath. en 30 niet-Kath.

17. Arrondissement H a a r l e m.

KANTONS.	GEMEENTEN.	BEVOLKING.		NOTARISSSEN.	Gezindte.	STANDPLAATS.
		K.	n. K.			
1e Haarlem.....	Haarlem	13929	23047	W. N. Beets	—	Haarlem.
				B. A. van der Maden	+	"
				A. Merens Jezn.	—	"
				W. Hoogvliet	—	"
				W. K. Loeff	—	"
				A. J. Kluppel	—	"
				G. C. Merens	—	"
				C. A. Joekes	—	"
				J. Willems	—	"
	Bloemendaal	2157	1795	J. ter Hofsteede	—	Overveen.
	Zandvoort	384	1589			
	Bennebroek	463	311			
	Heemstede	2319	846	Mr. W. H. Smid	—	Heemstede.
	Haarlemmerliede en Spaarnwoude	1322	1158			
	Spaarndam	214	516			
2e Zaandam.....	Schoten	596	122			
	Velsen	2486	3285	W. Boerlage	—	Velsen.
	Beverwijk	1854	1942	C. H. Moens	—	Beverwijk.
				M. J. de Lange	—	"
	Heemskerk	1271	363			
	Wijk a. Zee en Duin	892	581			
	Te zamen...	27887	35555	14 notarissen: 1 Kath. en 13 niet-Kath.		
2e Zaandam.....	Zaandam	1752	11419	B. J. ten Cate	—	Zaandam.
				W. J. Boele	—	"
				P. Mul	—	"
	Westzaan	172	2294			
	Assendelft	1477	1809			
	Wormerveer	447	3436	P. Langebaerd	—	Wormerveer.
	Krommenie	541	2089	C. Walig	—	Krommenie.
	Zaandijk	66	2135	Mr. M. Donker	—	Zaandijk.
	Koog aan de Zaan	203	2117			
	Oostzaan	36	2239			
	Te zamen...	4694	27538	6 notarissen: alle 6 niet-Kath.		

KANTONS.	GEMEENTEN.	BEVOLKING.		NOTARISSEN.	Gezindte.	STANDPLAATS.
		K.	n. K.			
3e Purmerend. . . .	Purmerend	1341	3653	D. van Os M. Donean	— —	Purmerend. "
	IJpendam	394	1398			
	Broek in Waterland	24	1488			
	Marken		1157			
	Monnikendam	691	1977	D. Costerus	—	Monnikendam.
	Katwoude	60	172			
	Edam	2450	3150	A. H. Cramer.	—	Edam.
	Kwadijk	8	369			
	Middelie		637			
	Warder		437			
	Oosthuizen	20	1219	N. D. Dijkstra	—	Oosthuizen.
	Beemster	855	3414	J. van Beek	+	Beemster.
	Jisp	65	659			
	Wormer	410	1235			
	Wijdewormer	239	464			
	Landsmeer	56	1462			
Te zamen. . .		6613	22891	6 notarissen: 1 Kath. en 5 niet-Kath.		
4e Haarlemmermeer.	Haarlemmermeer	4011	10307	J. Samson	—	Haarlemmermeer.
	Lisse	1450	726	D. J. van Stockum	—	Lisse.
	Hillegom	1527	1363	J. Scheltus	—	Hillegom.
	Alkemade	3120	942	P. van Greuningen	—	Oude Wetering.
	Leimuiden	628	866	J. Heenk	—	Leimuiden.
	Aalsmeer	680	3035	P. Ledeboer.	—	Aalsmeer.
	Te zamen. . .	11416	17239	6 notarissen: alle 6 niet-Kath.		

HERHALING.

Arrondissement H a a r l e m.

	KANTONS.	BEVOLKING.		NOTARISSEN.	
		K.	n. K.		
1	Haarlem	27887	35555	14	1 Kath. en 13 niet-Kath.
2	Zaandam	4694	27538	6	alle 6 " "
3	Purmerend	6613	22891	6	1 " en 5 " "
4	Haarlemmermeer	11416	17239	6	alle 6 " "
Te zamen. . .		50610	103223	32	2 Kath. en 30 niet-Kath.

18. Arrondissement Utrecht.

KANTONS.	GEMEENTEN.	BEVOLKING.		NOTARISSEN.	Gezinde.	STANDPLAATS.
		K.	n. K.			
1e Utrecht.....	Utrecht	24264	43369	C. A. A. A. Benit H. W. F. van Goudoever J. van Hengelaar H. W. Arentzen H. van Meerlant J. G. B. Nijhoff Mr. E. C. N. de Balbian van Doorn E. J. Dwars Mr. H. F. W. Dubois J. H. Huijbers Mr. C. de Wilde N. G. Geelkerken A. M. Beijerman C. v. Aaken v. Schaar- denburg. Jhr. A. Th. M. Asch van Wijk A. L. W. van Dobben H. F. A. Kaag	-- -- -- -- -- -- -- -- -- + -- -- -- -- -- -- -- -- +	Utrecht. " " " " " " " " " " " " " " " " " " "
	Maartensdijk	280	1800			
	de Bilt	350	1934			
	Zeist	1255	4560	A. Vosmaer	--	Zeist.
	Jutphaas	1265	1268			
	IJsselstein	1861	1425	N. Immink	--	IJsselstein.
	Vreeswijk	540	843			
	Oudenrijn	256	284			
	Te zamen...	30071	55483	19 notarissen: 2 Kath. en 17 niet-Kath.		
2e Breukelen-Nijenrode....	Breukelen-Nijenrode	669	1271	J. J. Schalijs	--	Breukelen-Nijenrode
	Breukelen-St. Pieters	158	774	.		
	Loosdrecht.	263	2617			
	Loenen	331	911	E. van Beusekom Ezn.	--	Loenen.
	Loenersloot	163	306			
	Vreeland	116	664	J. Bos J.Azn.	--	Vreeland.
	Nigtevecht	29	443			
	Abcoude-Proostdij	975	676			
	Abcoude-Baanbrugge	489	896	D. J. J. van Kempen	--	Abcoude.
	Vinkeveen en Waverveen	1903	1237			
	Mijdrecht	1727	2075	H. J. H. van der Heijden	+	Mijdrecht.
	Wilnis	1124	1073			
	Ruwiel	144	311			
	Koekengen	230	576			
	Laagnieuwkoop	247	185			
	Haarzuilens	357	19			

KANTONS.	GEMEENTEN.	BEVOLKING.		NOTARISSEN.	Gezindte.	STANDPLAATS.
		K.	n. K.			
Breukelen-Nijenrode.	Maarssen	668	1219	S. Brouwer J. de Klerck	—	Maarssen.
	Maarsseveen	309	1030		—	Maarsseveen.
	Tienhoven	44	418			
	Westbroek	180	779			
	Achttienhoven	133	374			
	Zuñlen	323	535			
	Te zamen...	10582	18389	7 notarissen: 1 Kath. en 6 niet-Kath.		
3e Amersfoort....	Amersfoort	5710	7994	Mr. J. de Louter	—	Amersfoort.
				A. H. Drijfhout van Hooff	—	"
				Mr. J. M. Richelle	+	"
				P. van der Want JMzn.	—	"
	Hoevelaken	101	770	D. van Heuven		
	Stoutenburg	635	176			
	Barneveld	649	5927		—	Barneveld.
	Hoogland	1772	459			
	Bunschoten	8	1940			
	Eemnes	793	494	Mr. F. Pen S. Cambier van Nooten	+	Baarn.
	Baarn	802	2727		—	"
	Soest	2253	1353			
	Leusden	798	918			
	Maarn	2	691			
	Woudenberg	63	2228		—	Woudenberg
	Scherpenzeel	30	1279			
	Renswoude	7	1112			
	Te zamen...	13623	28068	8 notarissen: 2 Kath. en 6 niet-Kath.		
4e Wijk bij Duurstede	Wijk bij Duurstede	1519	1522	B. G. van Heijst	—	Wijk bij Duurstede.
				A. J. G. A. Verhoeff	—	"
	Langbroek	269	883	J. W. van Wieringen		
	Amerongen	38	2199		—	Amerongen.
	Leersum	29	1231			
	Doorn	38	1309			
	Driebergen	351	1885	W. van der Muelen	—	Driebergen.
	Rijsenburg	307	132			
	Bunnik	602	526			
	Odijk	300	114			
	Werkhoven	623	309			
	Cothen	538	241	H. Lemstra van Buma		
	Houten	1098	616		—	Houten.
	Schalkwijk	1025	182			
	Tull en 't Waal	360	239			
	Te zamen...	7097	11388	5 notarissen: alle 5 niet-Kath.		

KANTONS.	GEMEENTEN.	BEVOLKING.		NOTARISSSEN.	Gesinde.	STANDPLAATS.
		K.	n. K.			
5e Woerden	Woerden	1497	2764	S. Lagerweij	—	Woerden.
	Kamerik	540	1131	Mr. G. H. Fuhri Snethlage	—	"
	Zegveld	202	692			
	Nieuwkoop	1457	1247			
	Zevenhoven	689	508			
	Bodegraven	791	2537	J. A. de Ridder	—	Bodegraven
	Rietveld	114	467			
	Barwoutswaarder	204	574			
	Waarder	58	689			
	Papekop	106	252			
	Oudewater	1132	1264	C. A. van Blaricum	+	Oudewater.
	Snelrewaard	309	183			
	Montfoort	1402	499	W. de Gelder	—	Montfoort.
	Linschoten	501	871			
	Veldhuizen	234	136			
	Vleuten	811	460			
	Harmelen	948	754	D. Robbemond		Harmelen.
Te zamen . . .		10995	15028	6 notarissen: 1 Kath. en 5 niet-Kath.		

HERHALING.

Arondissement Utrecht.

	KANTONS.	BEVOLKING.		NOTARISSSEN.	
		K.	n. K.		
1	Utrecht.	39071	55483	19	2 Kath. en 17 niet-Kath.
2	Breukelen-Nijenrode	10582	18389	7	1 " en 6 " "
3	Amersfoort	13623	28068	8	2 " en 6 " "
4	Wijk bij Duurstede	7097	11388	5	alle 5 " "
5	Woerden	10995	15028	6	1 " en 5 " "
Te zamen . . .		72368	128356	45	6 Kath. en 39 niet-Kath.

19. Arrondissement Leeuwarden.

KANTONS.	GEMEENTEN.	BEVOLKING.		NOTARISSEN.	Gesinde.	STANDPLAATS.
		K.	n. K.			
1e Leeuwarden...	Leeuwarden	5305	23703	Mr. H. Albarda	—	Leeuwarden.
				H. Ottema	—	"
				Mr. J. Tjebbes	—	"
				A. B. Sjerps	+	"
				B. Schmidt	—	"
				A. Wiersma	—	"
				H. J. Sierevelt	—	"
	Leeuwarderadeel	726	8669	P. Schmidt Schaaff	—	Stiens.
	Idaarderadeel	403	5020	D. Burgij	—	Roordahuizen.
				P. Noordhoff Fzn.	—	Grouw.
2e Berlikum.....	Baarderadeel	201	5727	S. Koopmans	—	Warga.
				Mr. T. IJ. Kingma Boltjes	—	Jorwerd.
				S. Haagsma	—	Bozum.
	Te zamen...	6635	43119	13 notarissen: 1 Kath. en 12 niet-Kath.		
	Menaldumadeel	543	10154	M. G. van Geijtenbeek	—	Berlikum.
	't Bildt	4	9404	J. S. Potter van Loon	—	Dronrijp.
				J. H. Snijder	—	LieveVrouwe parochie
				S. Mossel	—	St. Jacobi parochie.
	Ferwerderadeel	6	8813	K. S. Heep	—	Marrum.
				H. Alma	—	Ferwerd.
3e Dokkum.....	Te zamen...	553	28371	6 notarissen: alle 6 niet-Kath.		
	Dokkum	395	4084	D. G. Westra	+	Dokkum.
	Westdongeradeel	44	8473	B. IJpma Kzn.	—	Holwerd.
				Mr. F. Witteveen	—	Ternaard.
	Oostdongeradeel	33	8463	J. Veenstra	—	Metslawier.
				R. Banda	—	Anjum.
	Kolummerland en Nieuwkruisland	20	7303	Mr. A. J. Andreae	—	Kollum.
	Dantumadeel	151	9626	Mr. L. W. van Kleffens	—	Veenwouden.
				W. Hellema	—	Dantumawoude.
	Ameland	318	2036	S. de Jong	—	Ameland.
	Schiermonnikoog	2	1008			
	Te zamen...	963	40993	9 notarissen: 1 Kath. en 8 niet-Kath.		

KANTONS.	GEMEENTEN.	BEVOLKING.		NOTARISSEN.	Gezinde.	STANDPLAATS.
		K.	n. K.			
4e Bergum	Tietjerksteradeel	14	13304	N. Siekler	—	Bergum.
				U. Oosterbaan	—	Hardegarijp.
	Achtkarspelen	24	10200	S. Posthumus	—	Giekerk.
				G. de Jong Posthumus	—	Buitenpost.
				J. Landmeter	—	Augustinusga.
	Te zamen . . .	38	23504	5 notarissen: alle 5 niet-Kath.		
5e Harlingen	Harlingen	1477	9258	W. S. Kijlstra	—	Harlingen.
				Mr. A. H. van Kleffens	—	
	Franeker	1340	5882	A. A. Land	—	Franeker.
				P. J. Tadema	—	"
	Franekeradeel	296	5092	D. Cannegieter	—	Tzum.
	Barradeel	277	7913	H. de Koe	—	Sexbierum.
	Terschelling	10	3430	S. B. Boldingh	—	Terschelling.
	Te zamen . . .	3400	31575	7 notarissen: alle 7 niet-Kath.		
6e Sneek	Sneek	1622	8874	A. Miedema	—	Sneek.
				J. M. Goslings	—	"
				H. Fennema	—	"
	IJlst	2	1520	G. Benthem Reddingius	—	IJlst.
	Wijmbritseradeel	1656	10050	T. Poelstra	—	Heeg.
	Rauwerderhem	438	2412			
	Te zamen . . .	3718	22856	5 notarissen: alle 5 niet-Kath.		
7e Bolsward	Bolsward	1850	3763	W. A. Peereboom	—	Bolsward.
				N. S. J. Bruinsma	+	"
	Hennaarderadeel	295	4508	Mr. J. Zijlstra	—	Wommelo.
	Wonseradeel	1295	11415	C. C. Ledeboer	—	Makkum.
				Mr. J. Klaasesz de Boer	—	Witmarsum.
	Workum	918	3168	K. Tjebbes	—	Workum.
	Hindeloopen	71	1002			
	Stavoren	18	644			
	Hemelumer Oldephaert en Noordwolde	430	4479	J. de Jong	—	Koudum.
	Te zamen . . .	4877	28979	7 notarissen: 1 Kath. en 6 niet-Kath.		

HERHALING.

Arrondissement Leeuwarden.

	KANTONS.	BEVOLKING.		NOTARISSEN.	
		K.	n. K.		
1	Leeuwarden	6635	43119	13	1 Kath. en 12 niet-Kath.
2	Berlikum	553	28371	6	alle 6 " "
3	Dokkum	963	40993	9	1 Kath. en 8 " "
4	Bergum	38	23504	5	alle 5 " "
5	Harlingen	3400	31575	7	alle 7 " "
6	Sneek	3718	22856	5	alle 5 " "
7	Bolsward	4877	28979	7	1 Kath. en 6 " "
Te zamen...		20184	219397	52	3 Kath. en 49 niet-Kath.

20. Arrondissement Heerenveen.

KANTONS.	GEMEENTEN.	BEVOLKING.		NOTARISSEN.	Gezinde.	STANDPLAATS.
		K.	n. K.			
1e Heerenveen...	Schoterland	507	12570	G. Boschloo	—	Heerenveen
				R. Barends	—	"
				M. A. J. Verkouteren	—	"
	Aengwirden	262	3927			
	Haskerland	741	6772	J. H. D. Munnik	—	Joure.
				H. J. W. Terlet	—	"
	Utingeradeel	85	4905	W. Terpstra	—	Akkrum.
				Ph. H. Themmen de Laug	—	Oldeboorn.
Weststellingwerf		1752	13076	D. F. van Giffen	—	Wolvega.
				T. H. L. J. J. van den Heuvel tot Beichlingen gezegd Bartolotti Rijnders	—	
				M. de Vries	—	"
					—	Munnikeburen.
	Te zamen...	3347	41250	10 notarissen: alle 10 niet-Kath.		

KANTONS.	GEMEENTEN.	BEVOLKING.		NOTARISSSEN.	Gezindte.	STANDPLAATS.
		K.	n. K.			
2e Beetsterzwaag.	Smallingerland	9	9543	W. van Blom	—	Drachten.
	Opsterland	17	14409	J. Postumus K. Keuning J. Gatsonides	—	Beetssterzwaag. Gorredijk.
	Ooststellingwerf	40	9150	E. Heringa Jzn. J. C. Metzlar Mr. J. C. Tadema	—	Oldeberkoop. Oosterwolde.
	Te zamen...		6633102	7 notarissen: alle 7 niet-Kath.		
3e Lemmer	Lemsterland	353	5368	F. Schaafsma	—	Lemmer.
	Doniawerstal	935	3099	W. van der Meer	—	Langweer.
	Sloten	128	699			
	Gaasterland	1158	4131	L. H. Potma	—	Balk.
	Te zamen...		257413297	3 notarissen: alle 3 niet-Kath.		
4e Steenwijk	Steenwijk	302	4624	W. Huender H. Kamp	—	Steenwijk.
	Giethoorn	13	1877		—	"
	Wanneperveen	2	1447			
	Blankenham	18	500			
	Kuinre	121	820	F. Gorter	—	Kuinre.
	Oldemarkt	442	2315	J. J. H. de Bruijn	—	Oldemarkt.
	Steenwijkerwold	782	5090			
	Te zamen...		168016673	4 notarissen: alle 4 niet-Kath.		

HERHALING.

Arrondissement Heerenveen.

	KANTONS.	BEVOLKING.		NOTARISSSEN.	
		K.	n. K.		
1	Heerenveen	3347	41250	10	alle 10 niet-Kath.
2	Beetsterzwaag	66	33102	7	alle 7 " "
3	Lemmer	2574	13297	3	alle 3 " "
4	Steenwijk	1680	16673	4	alle 4 " "
	Te zamen...		7667104322	24	alle 24 niet-Kath.

TS.

ag.

x.

pp.

lo.

r.

k.

t.